

Debreceni Ítéltábla

Bf.III.498/2022/22.

A Debreceni Ítéltábla mint másodfokú bíróság Debrecenben, a 2022. október 17., november 29. és 2023. január 26. napján megtartott nyilvános ülés alapján meghozta és kihirdette a következő

í t é l e t e t:

A különösen nagy vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények miatt Terhelt1 és társai ellen a Miskolci Törvényszék 2022. február 18. napján kihirdetett 6.B.35/2019/109. számú ítéletét a fellebbezéssel érintett vádlottak közül Terhelt1 I. rendű, Terhelt3 III. rendű, Terhelt4 IV. rendű, Terhelt6 VI. rendű és Terhelt8 VIII. rendű vádlottak vonatkozásában *megváltoztatja*.

Terhelt1 I. rendű, Terhelt3 III. rendű, Terhelt4 IV. rendű, és Terhelt8 VIII. rendű vádlottak bűnösök bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében [1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés a) pont, (4) bekezdés a) pont] és bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében (1978. évi IV. törvény 276. §),

Terhelt6 VI. rendű vádlott bűnös bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében [1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés a) pont, (3) bekezdés a) pont] és bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében (1978. évi IV. törvény 276. §).

Ezért az ítéltábla – halmazati büntetésül –

- Terhelt1 I. rendű vádlottat 1 (egy) év 6 (hat) hónap börtönbüntetésre,
- Terhelt3 III. rendű vádlottat 1 (egy) év 6 (hat) hónap börtönbüntetésre,
- Terhelt4 IV. rendű vádlottat 10 (tíz) hónap börtönbüntetésre,
- Terhelt8 VIII. rendű vádlottat 10 (tíz) hónap börtönbüntetésre ítéli.

Terhelt6 VI. rendű vádlottat megrovásban részesíti.

A börtönbüntetés végrehajtását Terhelt1 I. rendű, Terhelt3 III. rendű, Terhelt4 IV. rendű és Terhelt8 VIII. rendű vádlottak vonatkozásában 2 (kettő) év próbaidőre felfüggeszti.

E vádlottak – börtönbüntetésük utólagos végrehajtása esetén – a büntetés háromnegyed részének letöltését követően bocsáthatók feltételes szabadságra.

Terhelt1 I. rendű, Terhelt3 III. rendű, Terhelt4 IV. rendű és Terhelt8 VIII. rendű vádlottakat előzetes mentesítésben részesíti.

Az elsőfokú ítélet kihirdetéséig felmerült 869 802 (nyolcszázhatvankilencezer-nyolcszázketty) forint bűnügyi költségből kötelezi

- Terhelt1 I. rendű vádlottat 9 240 (kilencezer-kettőszáznegyven) Forint,
- Terhelt3 III. rendű vádlottat 617 640 (hatszázötvenháromezer-hatszáznegyven) Forint,
- Terhelt4 IV. rendű vádlottat 9 240 (kilencezer-kettőszáznegyven) Forint,
- Terhelt8 VIII. rendű vádlottat 178 440 (százhetvennyolcezer-négyszáz-negyven) Forint, és
- Terhelt6 VI. rendű vádlottat 9 240 (kilencezer-kettőszáznegyven) Forint megfizetésére az állam javára, míg a fennmaradó 46 002 (negyvenhatezer-ketty) Forintot az állam viseli.

Egyebekben a törvényszék ítéletét a fellebbezéssel érintett Terhelt1 I. rendű, Terhelt2 II. rendű, Terhelt3 III. rendű, Terhelt4 IV. rendű, Terhelt6 VI. rendű, Terhelt7 VII. rendű és Terhelt8 VIII. rendű vádlottak vonatkozásában helybenhagyja.

A másodfokú eljárásban felmerült 28 800 (huszonnyolcezer-nyolcszáz) forint bűnügyi költséget Terhelt3 III. rendű vádlott viseli.

A másodfokú ítélet ellen az ügyészség, Terhelt1 I. rendű, Terhelt3 III. rendű, Terhelt4 IV. rendű, Terhelt6 VI. rendű és Terhelt8 VIII. rendű vádlottak és védőik fellebbezést jelenthetnek be, amelyet a Kúria bírál el.

A fellebbezést az ítélet kihirdetésén jelen lévő jogosultak a kihirdetést követően nyomban bejelenthetik, vagy erre három munkanapot tarthatnak fenn. Az ítélet kihirdetésén jelen nem lévő jogosultak a fellebbezést az indokolt ítélet kézbesítésétől számított nyolc napon belül terjeszthetik elő.

Az ítélet elleni fellebbezés sérelmezheti a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bírósággal ellentétes döntését, azaz Terhelt1 I. rendű, Terhelt3 III. rendű, Terhelt4 IV. rendű, Terhelt6 VI. rendű és Terhelt8 VIII. rendű vádlottak bűnösségének megállapítását.

Fellebbezéssel támadható, továbbá kizárólag a másodfokú bíróság ítéletének azon rendelkezése vagy része, amelyet az elsőfokú bíróság ítéletének az ellentétes döntéssel összefüggő felülbíralata eredményezett, így a kiszabott büntetés neme és tartama, az alkalmazott intézkedés, valamint az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyát képező rendelkezése, mint a szabadságvesztés végrehajtási fokozatának megállapítása, a feltételes szabadságra és a bűnügyi költségre vonatkozó rendelkezés.

A másodfokú ítélet további rendelkezései ellen fellebbezésnek nincs helye.

INDOKOLÁS

[1] A Miskolci Törvényszék a rendelkező részben írt ítéletével Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottakat az ellenük költségvetési csalás büntette [1978. évi IV. törvény (továbbiakban: r.Btk.) 310. § (1) bekezdés a) pont, (4) bekezdés a) pont], és folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétsége (r.Btk. 276. §) miatt, Terhelt3 III. rendű, Terhelt4 IV. rendű, Terhelt7 VII. rendű, Terhelt8 VIII. rendű vádlottakat a bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntette [r.Btk. 310. § (1) bekezdés a) pont, (4) bekezdés a) pont], és a bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétsége (r.Btk. 276. §) miatt, Terhelt5 V. rendű vádlottat bűnsegédként elkövetett jogosulatlan gazdasági előny megszerzésének büntette [r.Btk. 288. § (2) bekezdés II. fordulat (1) bekezdés], és a bűnsegédként elkövetett Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek megsértése büntette [r.Btk. 314. § (1) és (2) bekezdés a) pont] miatt, míg Terhelt6 VI. rendű vádlottat a bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntette [r.Btk. 310. § (1) bekezdés a) pont, (3) bekezdés a) pont], és a bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétsége (r.Btk. 276. §) miatt emelt vád alól felmentette, rendelkezett a lefoglalt bűnjelekről és megállapította, hogy a büntetőeljárás során felmerült 848 202 Forint bűnügyi költséget az állam viseli.

[2] Az ügyész valamennyi vádlott terhére felmentésük miatt, bűnösségük megállapítása és büntetés kiszabása végett jelentett be fellebbezést. Indokainak lényegét tekintve, az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás részben ellentétes a rendelkezésre álló iratok tartalmával, hiszen Terhelt1 I. rendű vádlott nem járhatott el jogszerűen – írásbeli megbízási szerződés hiányában – 2011. július 01. és 2011. szeptember 26. között projektmenedzserként, így nem volt jogosult előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodást aláírni. Tévesen, szintén iratellenesen állapította meg a törvényszék, hogy ne lehetne megállapítani azt, hogy az cég1, a cég2, valamint a cég3 nevében kiállított tárolási, raktározási nyilatkozatok, csakúgy, mint a műszaki ellenőri teljesítés igazolások, valótlan tartalmúak voltak, az azon szereplő anyagok beszerzése, tárolása, szállítása ténylegesen ne történt volna meg. Álláspontja szerint a törvényszék majdnem kizárólag a tárgyaláson kihallgatott vádlottak és tanúk vallomásait fogadta el, ellentétben a nyomozó hatóság által beszerzett okirati bizonyítékokkal, a nyomozás során kihallgatott tanúk vallomásaival, és jutott arra a helytelen következtetésre, hogy a vádlottak egyike sem tévesztette meg sem az cég4-t, sem az cég5-t, sem pedig az önkormányzatot. Mindezekre tekintettel indítványozta az elsőfokú ítélet megváltoztatását, a vádlottak bűnösségének megállapítását és velük szemben a vádirat szerinti büntetés kiszabását.

[3] A vádlottak és védőik az ítéletet tudomásul vették.

[4] A Fellebbviteli Főügyészség a 2022. augusztus 5. napján kelt Bf.211/2022/4.számú átiratában a Terhelt5 V. rendű vádlott vonatkozásában benyújtott ügyészi fellebbezést

visszavonta, ekként az ítélet az ő vonatkozásában ezen a napon jogerőre emelkedett. Egyebekben fenntartotta az ügyészi fellebbezésében foglaltakat.

[5] Terhelt1 I. rendű vádlott védője írásbeli észrevételében előadta, hogy védenca a kérdéses, közel 3 hónapos időszakban – jegyzőkönyvekkel, e-mailekkel alátámasztottan – jogszerűen látta el a projektvezetői feladatokat, együttműködött az cég5-vel és az cég4-vel, így jogszerűen írta alá az előzetes anyagbeszerzésekről szóló megállapodásokat is, amelyek egyébként valós tartalommal bírtak. Vitatta továbbá, hogy az cég1, a cég2, valamint a cég3 nevében kiállított tárolási, raktározási nyilatkozatok valótlan tartalmúak lettek volna, hozzátéve, hogy esetleges anyagcsere egy kivitelezés természetes velejárója, és hasonló beruházások esetében elkerülhetetlen, akár adminisztratív okoknál fogva is. Az okiratok tartalmának nem pontos egyezősége a kivitelezés fizikai tartalmával, nem következménye a vagyoni hátrány előidézésének, és ebből kára vagyoni hátránya senkinek nem keletkezett. A védő álláspontja szerint a releváns időszakban Terhelt1 – vádlott-társaival együtt – tudatában volt annak, hogy a leadott dokumentumok nem felelnek, nem is felelhetnek meg a valós kivitelezés leképezésének, hiszen azt egyrészt a pályázati számlázási követelmények eleve kizárják, másrészt a kivitelezés sohasem egyezhet meg a tervekben és a hozzátartozó költségvetésben foglalt tartalommal. Összességében vitatta, hogy az elsőfokú bíróság csaknem kizárólag a tárgyalásokon kihallgatott vádlottak és tanúk vallomásait fogadta el a történeti tényállás alapjául. Mindezek alapján indítványozta az elsőfokú ítélet helybenhagyását, másodlagosan pedig Terhelt1 I. rendű vádlott bűncselekmény hiányában történő felmentésére tett indítványt.

[6] Terhelt2 II. rendű vádlott védője írásbeli észrevételében arra mutatott rá, hogy iratellenesség az elsőfokú bíróság ítéletében nem állapítható meg, a megállapított tényből pedig további tényre nem következtetett helytelenül a II. rendű vádlott tekintetében, hiszen ő korábban nem találkozott az ügyben szereplő tárolási, raktározási nyilatkozatokkal. Álláspontja szerint az ügyészség az elsőfokú bíróság bizonyítékok mérlegelésére irányuló tevékenységét támadja a tárolási, raktározási nyilatkozatok használatával kapcsolatos gyakorlat kifogásolásakor, kihangsúlyozva, hogy az „hivatal vezetése” és a polgármester az anyagbeszerzésről szóló megállapodásokról és a tárolási nyilatkozatokról tudomással bírtak. Összegezve észrevételét, a II. rendű vádlott védőjének álláspontja szerint védenca büntetőjogi felelősségének megállapítása pusztá feltételezéseken alapul.

[7] Terhelt6 VI. rendű és Terhelt7 VII. rendű vádlottak védői rövid, írásban tett észrevételeikben az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását indítványozták, míg Terhelt8 VIII. rendű vádlott védője – ezen túl – észrevételében a megállapodások valótlanágát vitatta amellet, hogy álláspontja szerint az ügyészség bírói mérlegelést támad.

[8] A másodfokú bíróság a bejelentett fellebbezéseket a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (továbbiakban Be.) 598. § (2) bekezdésben foglaltakra figyelemmel az 599. § (1) bekezdése értelmében nyilvános ülésen bírálta el.

[9] A nyilvános ülésen az ügyészség képviselője az átiratában és a vádhatóság fellebbezésének indokolásában írtakat fenntartotta.

[10] A védők az elsőfokú ítélet helybenhagyását indítványozták.

[11] A bejelentett perorvoslatok folytán az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét és az azt megelőző eljárást a Be. 590. § (1) és (2) bekezdése alapján – eltérő törvényi rendelkezés hiányában – az ítélet megalapozottságát, a bűnösség hiányának megállapítására vonatkozó rendelkezéseit, valamint az indokolás helyességét és az eljárási szabályok megtartását arra tekintet nélkül bírálta felül, hogy ki és milyen okból fellebbezett (teljes revízió).

[12] A Be. 590. § (9) bekezdése szerint a felülbírálat az ítéletnek csak a fellebbezéssel érintett vádlottakra vonatkozó rendelkezését, illetve részét érintette.

[13] A felülbírálat során a másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást a perrendi szabályoknak megfelelően folytatta le. Nem vétett abszolút eljárási szabálysértést, ami az érdemi felülbírálatot kizárná [Be. 608. § (1) bekezdés a-h) pont], vagy amelynek kiküszöbölése céljából másodfokú tárgyaláson bizonyítás felvételének lett volna helye [Be. 594. § (1) bekezdés].

[14] E körben az ítéltábla kiemeli, hogy az okirati bizonyítékok tartalmának megfelelően, a vonatkozó jogszabályi rendelkezések és felsőbb bírósági gyakorlat pontos feltüntetésével és alkalmazásával, okszerűen állapította meg, hogy a vád tárgyává tett cselekmények vonatkozásában elévülés nem következett be.

[15] Szintén indokoltan került sor a ügyvéd1 meghatalmazott védői minőségével érintett gyanúsítottai vallomások kirekesztésére Terhelt3 III. rendű, és Terhelt8 VIII. rendű vádlottak esetében.

[16] Okszerűen határozott a tanúl tanú vallomásainak és a büntető feljelentést megalapozó önkormányzati belső vizsgálati jelentés kirekesztésére irányuló védői indítványok elutasításáról.

[17] Az ítéltábla megállapította, hogy elsőfokú bíróság ítélete a Be. 592. § (2) bekezdésének c) és d) pontjai alapján részben megalapozatlan, mert egyes tényeket iratellenesen és helytelen ténybeli következtetéssel állapított meg.

[18] A részleges megalapozatlanságot a másodfokú eljárásban minden esetben a fellebbviteli eljárásban kell kiküszöbölni. Következik ez abból is, hogy a Be. részleges megalapozatlansághoz kapcsolódó hatályon kívül helyezési okot nem tartalmaz.

[19] A megalapozatlanságot az ítéltábla a Be. 593. § (1) bekezdésének b) pontjában írtak szerint, az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma és ténybeli következtetés alapján, az elsőfokú bíróság által megállapított tényállástól részben eltérő tényállás megállapításával kiküszöbölte.

[20] Ennek során az elsőfokú bíróságtól eltérő tényeket állapított meg a törvényszék által elfogadott bizonyítékok valós tartalma és helyes ténybeli következtetés alapján.

[21] Az ítéltábla a vádlottak felmentésének alapjául szolgáló tényállás felülbírálata során is szem előtt tartotta a bizonyításnak a Be. 7. § (4) bekezdésében írt alapvetését, amely szerint a kétséget kizáróan nem bizonyított tény nem értékelhető a terhelt terhére.

[22] Igazodott ugyanakkor a felülmérlegelést tiltó alapvető rendelkezésekhez is.

[23] A Be. 592-594. §-ai a részleges megalapozatlanság másodfokon történő kiküszöbölésének lehetőségét teljes körben biztosítják; a bizonyítékok felülmérlegelésének tilalma [Be. 593. § (2) bekezdés] nem a megalapozatlanság kiküszöbölését korlátozza, hanem az elsőfokon lefolytatott bizonyítást védi. A tényállás hiányosságának pótlása, felderítetlenségének megszüntetése, az iratellenesség kiküszöbölése, avagy a téves helyett a helyes ténybeli következtetés levonása az elfogadott bizonyítékból nem esik a felülmérlegelés tilalma alá, hanem az éppen a megalapozatlanság orvoslásának törvényes eszköze, akár olyan esetben is, ha az így módosított eltérő tényállás a felmentett vádlott bűnösségnek megállapításához vezet.

[24] A bizonyítékok felülmérlegelésének tilalma annyit jelent, hogy a fellebbviteli bíróság nem dönthet másként egy bizonyíték hitelességéről, mint ahogyan azt az elsőfokú bíróság tette. Az elsőfokú bíróság által megállapított bizonyítást érintő ügyiratok alapján a tényállás módosítása valójában nem más, mint ugyanazon bizonyíték alapján olyan további, az elsőfokú bíróság által meg nem állapított ténynek a megállapítása, amit az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyott, azonban a vádlott büntetőjogi felelőssége szempontjából releváns. Az iratellenesség kiküszöbölése azt jelenti, hogy az elsőfokú bíróság nem a valós tartalma szerint vette figyelembe a bizonyítékot, és ezt javítja ki a fellebbviteli bíróság az ügyiratok szerinti tartalom alapulvételével. Téves ténybeli következtetés esetén pedig az elfogadott bizonyítékból történő, a logika szabályainak meg nem felelő ténykövetkeztetést helyesbíti a

jogorvoslat tárgyában elbíráló bíróság. Minden esetben azonban a tényállás módosításának alapja az elsőfokú bíróság által elfogadott bizonyíték; ekként nem ütközik a felülmérlegelés tilalmába, ha a másodfokú bíróság az említett módokon az elsőfokú bíróság ítéletétől eltérő tényállást állapít meg, és az elsőfokon felmentett vádlott bűnösségét megállapítja. (Kúria Bhar.III.1.436/2018.)

[25] Jelen ügyben az ítéltábla az általa észlelt iratellenességet és helytelen ténybeli következtetéseket az elsőfokú bíróság által elfogadott bizonyítékok alapulvételével kiküszöbölte; így érdemi döntése meghozatalának eljárásjogi akadálya nem volt.

[26] Az elsőfokú bíróság az ügy helyes megítélése szempontjából lényeges bizonyítékokat hiánytalanul a tárgyalás anyagává tette, megvizsgálta, és azok alapján a költségvetési csalás büntette és a hozzá kapcsolódó magánokirat-hamisítás vétsége vonatkozásában valamennyi, fellebbezéssel érintett terhelt tekintetében túlnyomórészt helyes tényeket rögzített.

[27] Kisebb részben ugyanakkor, a törvényszék az általa elfogadott bizonyítékok tartalmával ellentétes, és így iratellenes megállapításokat tett, továbbá a megállapított tényekből további – a bűnösség szempontjából meghatározó – tényeket helytelen következtetéssel állapított meg.

[28] Megalapozottnak találta az ítéltábla az elsőfokon rögzített tényállásnak azon részeit, amelyek a önkormányzat és a hivatal1 között a cég6 – hivatal2 és épület megvalósítását célzó támogatási szerződés létrejöttére, a vádlottaknak a szerződés megvalósítása körében betöltött szerepére, az önkormányzat és a cég7 és cég8 közötti vállalkozási szerződés létrejöttére, módosításaira, a kifizetési kérelmek összeállítására, beadására, a tényleges kifizetésekre, a jogosulti késedelem megállapításáról szóló jegyzőkönyvek keletkezésére, továbbá az önkormányzat részéről a támogatási szerződéstől való elállásra és a kiutalt támogatások visszafizetésére vonatkoznak.

[29] A tényállás ezen részeit a törvényszék nagyrészt a – részben pontosított – vádban írtaknak megfelelően állapította meg.

[30] Más tényeket ugyanakkor a vádiratban foglaltaktól eltérően, illetve azzal ellentétesen rögzített. E tények egy része megalapozott, más részük viszont helytelen ténybeli következtetésen nyugszik, ezáltal megalapozatlan.

[31] A vádtól eltérő főbb ténymegállapításait a törvényszék ítéletének [397]-[411] bekezdésében foglalta össze.

[32] Így megállapította, hogy „A projekt kivitelezésének pénzügyi finanszírozása, a projekt pénzügyi ütemtervének betartása és annak érdekében, hogy az ütemterv szerint az egyes kifizetési kérelmek alapján a támogatás lehívható legyen, ismeretlen személy utasítására, közelebbről meg nem állapítható előzmények után és körülmények között, az a gyakorlat alakult ki, hogy a megrendelő részéről projektmenedzserként eljáró Terhelt1 I. rendű vádlott, majd 2011. október 7. napjától Terhelt2 II. rendű vádlott, illetve a cég7 részéről eljáró Terhelt8 VIII. rendű vádlott, valamint Terhelt3 III. rendű vádlott előzetes anyagbeszerzésről megállapodást kötött” (elsőfokú ítélet [187], [397] bekezdései).

[33] Az e bekezdésben a bíróság által megállapítottak a vádtól annyiban térnek el, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott helyett ismeretlen személyként utal arra, aki az anyagbeszerzésről szóló megállapodások megkötésére utasítást adott, illetve a megállapodások előzményeit és megkötésének körülményeit közelebbről meg nem állapíthatóként jelölte meg.

[34] Rögzítette a törvényszék, hogy: „Az eljárás során nem volt megállapítható, hogy a megállapodás aláírása előtt sem Terhelt1 I. rendű vádlott, sem Terhelt2 II. rendű vádlott nem egyeztetett volna a megrendelő részéről senkivel, nem tájékoztatta volna a hivatal lát, mint Megrendelőt az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodások aláírásáról, sem arról, hogy a kivitelezési munkák a tendertervtől és a beruházás költségvetésétől nagyfokú eltérést mutatnak.” (elsőfokú ítélet [189], [398] bekezdései).

[35] „Az eljárás során nem volt megállapítható, hogy a számlák mögött valós gazdasági tevékenység nem volt/avagy volt, (ha igen, milyen mértékben), az anyagok beszerzésére, beépítésére egyáltalán nem, vagy csak részben került sor, és annak megállapítására sem nyílt mód, hogy az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodások aláírására is csak azért került volna sor, hogy az Önkormányzat, illetve a Támogató felé igazolják az anyagbeszerzést, azt valósnak tüntessék fel.” (elsőfokú ítélet [191], [399] bekezdései).

[36] „Mindezekre figyelemmel a fenti, az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodások, illetve számlák tartalmának valótlansága/valósága kapcsán sem tehető megállapítás.” (elsőfokú ítélet [192], [400] bekezdései).

[37] „Terhelt8 VIII. rendű vádlott – aki Terhelt3 III. rendű vádlott utasítására írta alá az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodásokat, illetve állította ki a fent megjelölt számlákat a cég7 nevében – esetében nem volt megállapítható, hogy nevezett tudott volna olyasmiről, hogy ezek mögött nincs valós anyagbeszerzés, azok valótlan tartalmúak.” (elsőfokú ítélet [193], [401] bekezdései).

[38] A vádhoz képest mellőzte annak megállapítását, hogy a tárolási, raktározási nyilatkozatok kiállítására az anyagbeszerzések és a cég7 nevében kiállított fiktív számlák valóságának alátámasztása végett került sor (elsőfokú ítélet [194] bekezdése).

[39] Szintén mellőzte azt, hogy a tárolási, raktározási nyilatkozatokat és az ahhoz csatolt anyaglista mellékletet Terhelt1 I. rendű vádlott állította össze, illetve egyeztetett Terhelt4 IV. rendű vádlottal, hogy mely cégek képviselővel írassák alá azokat. Ehelyett azt a megállapítást tette, hogy „A tárolási, raktározási nyilatkozatok és az ahhoz csatolt anyaglista mellékletek alkalmazásának, keletkezésének, összeállításának előzményei, körülményei az eljárás során nem voltak pontosan tisztázhatók, megállapíthatók.” (elsőfokú ítélet [196], [402] bekezdései).

[40] Rögzítette az cég1 és a cég7 közötti, végső soron meghiúsult gazdasági kapcsolatot (elsőfokú ítélet [198], [403] bekezdései), aminek megállapítására okszerűen, a vallomások és okiratok tartalmának megfelelően került sor, az ügy érdemének elbírálása szempontjából azonban jelentősége nem volt.

[41] Terhelt4 IV. rendű vádlott vonatkozásában a vádhoz képest mellőzte azt, hogy e terhelt a tárolási, raktározási nyilatkozatokat annak ellenére írta alá, hogy tudott arról, hogy azok valótlan tartalmúak (elsőfokú ítélet [199] bekezdése).

[42] Terhelt6 VI. rendű vádlott esetében a vádhoz képest mellőzte azt, hogy e terhelt a tárolási, raktározási nyilatkozatokat annak tudatában írta alá, hogy az általa képviselt cég semmilyen anyagot nem szerzett be és tárolt a cég7 részére (elsőfokú ítélet [203] bekezdése).

[43] Terhelt7 VII. rendű vádlott tekintetében a vádhoz képest mellőzte annak megállapítását, hogy a részteljesítési igazolásokat annak tudatában állította ki, hogy az anyagbeszerzések nem kerültek sor, és azt is mellőzte, hogy a részteljesítés igazolások valótlan tartalmúak voltak (elsőfokú ítélet [207] bekezdése).

[44] Mellőzte azt, hogy a cég9 a kifizetési kérelmek benyújtásakor nem tudott arról, hogy a kifizetési kérelem mellékletét képező dokumentumok valótlan tartalmúak (elsőfokú ítélet [210] bekezdése).

[45] Az egyes kifizetésig kérelmek részletezése során szintén mellőzte a csatolt dokumentumok valótlanosságát érintő kitételeket, valamint azt, hogy a kifizetett támogatás a tervtől eltérő és le nem jelentett pótmunkákra lett fordítva (elsőfokú ítélet [212]-[228] bekezdései). Ez utóbbi megállapítást a végindítványában már a vádhatóság is mellőzte a tényállás köréből.

[46] A vád szerint Terhelt1 I. rendű vádlott azon cselekményével, hogy nem jelezte az Önkormányzat felé, hogy a kivitelezett munka a tendertervtől és a beruházás költségvetésétől nagyfokú eltérést mutat, valamint fiktív előzetes anyabeszerezésről szóló megállapodásokat kötött, közreműködött a valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok, részteljesítési igazolások, valamint a cég7 által kibocsátott valótlan tartalmú számlák beszerzésében, amelyek a kifizetési kérelmek alapját képezték, megtévesztette az Önkormányzatot a kifizetési kérelmek alapját képező, fent megjelölt dokumentumok valóságában. Ezzel közreműködött abban, hogy a önkormányzat mint a támogatás kedvezményezettje – abban a hiszemben, hogy a kifizetési kérelmek alapját képező megállapodások, számlák, tárolási, raktározási nyilatkozatok, részteljesítési igazolások valós tartalmúak – kifizetési kérelmet nyújtott be az cég10-hez, amellyel Terhelt1 I. rendű vádlott összesen 191 930 204 forint összegű – a központi költségvetésből, valamint az Európai Unió forrásból származó – támogatás jogosulatlan lehívásához és kifizetéséhez járult hozzá 2011. és 2012. (sic!) évben.

A törvényszék ezt a vádirati összegzést azzal a megállapítással emelte át ítéletének tényállásába, hogy mindez „Az eljárás során nem volt megállapítható” (elsőfokú ítélet [235] bekezdése).

Hasonló módon járt el Terhelt2 II. rendű (elsőfokú ítélet [236] bekezdése), Terhelt3 III. rendű és Terhelt8 VIII. rendű (elsőfokú ítélet [237] bekezdése), Terhelt4 IV. rendű (elsőfokú ítélet [238] bekezdése), a fellebbezéssel nem érintett Terhelt5 V. rendű (elsőfokú ítélet [239] bekezdése), Terhelt6 VI. rendű (elsőfokú ítélet [240] bekezdése) és Terhelt7 VII. rendű (elsőfokú ítélet [241] bekezdése) terheltek esetében.

[47] Mindezek rögzítését követően megállapítható, hogy a törvényszék álláspontja a vádhatóságától a következő főbb pontokban tért el: nem volt megállapítható, hogy

- Terhelt1 I. rendű vádlott ne jelezte volna az Önkormányzat felé, hogy a kivitelezett munka a tendertervtől és a beruházás költségvetésétől nagyfokú eltérést mutat;
- az előzetes anyabeszerezésről szóló megállapodások fiktívek voltak;
- a tárolási, raktározási nyilatkozatok, részteljesítési igazolások, valamint a cég7 által kibocsátott számlák valótlan tartalmúak voltak;
- a Terhelt7 VII. rendű vádlott által kiállított részteljesítési igazolások valótlan tartalmúak voltak; valamint, hogy
- mindezek megkötésében, kiállításában, beszerzésében, benyújtásában a vádlottak közreműködtek, és ezzel megtévesztették az Önkormányzatot, annak vezetését, a polgármestert, a cég9-t, a Támogató szervezetet, annak ellenőrző szervét a kifizetési kérelmek alapját képező dokumentumok valóságában, miáltal közreműködtek abban, hogy az Önkormányzat – abban a hiszemben, hogy a kifizetési kérelmek alapját képező megállapodások, számlák, tárolási, raktározási nyilatkozatok, részteljesítési igazolások valós tartalmúak – kifizetési kérelmet nyújtott be az cég10-hez.

[48] Ki kell emelni, hogy a fent felsoroltak közül a törvényszék álláspontja nem egyértelmű abban a tekintetben, hogy a tárolási, raktározási nyilatkozatok, részteljesítési igazolások valótlan tartalmúak voltak-e, ugyanis az elsőfokú bíróság az ítéletének [205]

bekezdésében megállapította, hogy az cég1, a cég3, a cég2 nem állt üzleti kapcsolatban a cég7-vel, ugyanakkor Terhelt1 I. rendű, Terhelt2 II. rendű, Terhelt4 IV. rendű és Terhelt6 VI. rendű vádlottak valamilyen formában részt vettek a nem létező üzleti kapcsolat alapján kiállított okiratok elkészítésében. Ezt követően pedig azt rögzítette, hogy nevezett vádlottak vonatkozásában az eljárás során nem volt megállapítható, hogy közreműködtek volna valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok, részteljesítési igazolások beszerzésében.

Nem egyértelmű, hogy a törvényszék álláspontja szerint az nem volt megállapítható, hogy a nyilatkozatok és igazolások valótlan tartalmúak voltak, vagy az, hogy nevezett vádlottak azok beszerzésében közreműködtek, avagy e kettő egyike sem.

[49] A törvényszék által megállapított tényállás részletes vizsgálatát követően, annak felülbírálata körében az ítéltábla a következőket rögzíti.

[50] Elsőként azt emeli ki, hogy a bizonyítékok hitelessége tekintetében nem döntött az elsőfokú bírósághoz képest eltérően, azaz a törvényszék által elfogadott bizonyítékokat elfogadta, és az ellentétes tartalmú bizonyítékokat nem értékelte az elsőfokú bíróságtól eltérően.

[51] Így megalapozottnak találta azt az elsőbírói megállapítást, miszerint az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodásokkal és a tárolási és raktározási nyilatkozatokkal összefüggésben az nem volt pontosan megállapítható, hogy a jelzett konstrukciót ki, hogyan, mikor, miért „találta ki”, még inkább ki találta alkalmasnak, alkalmazandónak a vádbeli projekt kivitelezése során, illetve az önkormányzat égisze alatt zajló korábbi beruházások esetében alkalmazták-e már ezt a lehetőséget.

[52] E körben a vádlottak nyomozás során és bírósági tárgyaláson tett vallomásai és a tanúbizonyítás anyaga – amint arra a törvényszék is rámutatott – olyan ellentmondásokat tartalmaznak, amelyek miatt kétséget, illetve ésszerű kételyt kizáró bizonyossággal a vádban írt, ezekre vonatkozó egyes tények nem állapíthatók meg.

[53] Szintén helytállóan tekintett el az elsőfokú bíróság attól a megállapítástól, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott 2011. június 30. napja után is a projekt ügyeit a háttérből irányította. Nem kétséges, hogy részt vett a projekt ügyeiben, de a törvényszék indokoltan mutatott rá, hogy Terhelt2 II. rendű vádlott nyomozás során tett, ezen következtetés levonására alkalmas vallomása – amelyet a tárgyaláson már cizellált – a további bizonyítékokkal és kétséget kizáróan megállapítható tényekkel összevetve nem eredményezhettek ilyen súlyú ténymegállapítást.

[54] Helyes indokok alapján rögzítette a törvényszék azt is, hogy az eljárás során nem volt megállapítható, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott ne jelezte volna az Önkormányzat felé,

hogy a kivitelezett munka a tendertervtől és a beruházás költségvetésétől nagyfokú eltérést mutat, valamint, hogy Terhelt1 I. rendű illetve Terhelt2 II. rendű vádlott megtevesztette az Önkormányzatot, annak vezetését, a polgármestert, a cég9-t a kifizetési kérelmek alapját képező előzetes anyabeszerzésről szóló megállapodások, tárolási, raktározási nyilatkozatok, részteljesítési igazolások, valamint a cég7 által kibocsátott számlák valódisága tekintetében.

[55] A terhelteknek a dokumentumok tartalmára, valódiságára, illetve valótlanosságára vonatkozó tudattartalmára az ítéltábla a későbbiek során tesz megállapításokat. A felülbírálat ezen szakaszában annak rögzítése indokolt, hogy a vádlottak tagadták a jogosult megtevesztését, hiszen azt is kétségbe vonták, hogy a jelzett dokumentumok valótlanok, és emiatt a kifizetési kérelmek jogalap nélküliek lettek volna.

[56] A vádban megfogalmazott, a jogosult önkormányzat megtevesztésére irányuló vádlotti cselekvőség bizonyítására egyrészt az önkormányzat által lefolytatott belső vizsgálati anyag, másrészt pedig az önkormányzat, illetve a cég9 vezetőinek és munkatársainak vallomásai voltak hivatottak.

[57] Az elsőfokú bíróság azonban a jelzett bizonyítási eszközök – elsősorban tanú1 és tanú18 tanúk vallomásai – tartalmának pontos ismertetését követően okszerűen mutatott rá arra, hogy az azokban rejlő ellentmondások, a belső vizsgálat lefolytatása, a nyomozás, illetve a bírósági tárgyaláson felvett bizonyítás során felmerült bizonytalanságok miatt a megtevesztésre irányuló vádlotti akarat, illetve cselekvőség kétséget kizáró bizonyossággal nem állapítható meg.

[58] tanú18, tanú6, tanú8, tanú3, tanú4, tanú5 és tanú9 tanúk vallomásaiból és az e körben bizonyítékként felhasznált okiratokból az objektíve megállapítható, hogy sem a cég9, sem az cég5, illetve az cég11 tanácsadó cég részéről nem merült fel a kifizetési kérelmek összeállítása és továbbítása során szabályt sértő eljárásra, bűncselekményre utaló adat, körülmény.

tanú9 elmondta, hogy a vádbeli iratkonstrukcióval még nem találkoztak hasonló tárgyú projektek során, azonban az iratokat rendben lévőknek találták, azokat az cég5 is elfogadta. E körben egyik szervezet sem észlelt aggályt, kételyt, valótlan okiratok felhasználását nem tapasztalták, ilyesfajta jelzés hozzájuk nem érkezett.

Önmagában ebből az ítéltábla álláspontja szerint nem következik feltétlenül az, hogy a vádlottak nem tévesztették meg az önkormányzati szervezetek vezetőit és munkatársait a felhasznált okiratok valódisága és a kifizetési kérelmek jogossága körében. Abban a vonatkozásban ugyanis semmilyen vallomás, egyéb bizonyíték vagy adat nem merült fel, hogy az önkormányzat, az önkormányzati szervek vezetői vagy munkatársai tudtak volna arról az elsőfokú bíróság által megállapított tényről, hogy a támogatás lehívásának feltételei nem álltak fenn.

Ugynakkor a megtevesztés megállapíthatóságának hiányára vonatkozó elsőbírői ténymegállapítás a törvényszék mérlegelésének eredménye, amely mérlegelés során iratellenesség vagy helytelen ténybeli következtetés nem tárható fel. Éppen ezért az ítéltábla

elfogadta azt az elsőfokú ténymegállapítást, miszerint nem állapítható meg az, hogy a vádlottak az önkormányzatot, illetve annak szerveit megtévesztették volna.

Más megfogalmazásban mindez azt jelenti, hogy nem állapítható meg kétséget kizáróan az, hogy az önkormányzat kifizetési kérelmek fölött diszponáló vezetői, illetve munkatársai tudatában lettek volna annak, hogy a jogszabályi és a szerződésben rögzített feltételek hiányában történt a kifizetési kérelmek benyújtása.

Már itt jelzi az ítéltábla, hogy ennek megállapítását kizárólag a támogatás jogosultja vonatkozásában találta megalapozottnak, a támogató, kifizető esetében nem.

[59] A vád szerint a magánokirat-hamisítás vétségét

- Terhelt1 I. rendű, Terhelt2 II. rendű, Terhelt3 III. rendű és Terhelt8 VIII. rendű vádlottak azzal a cselekményükkel valósították meg, hogy fiktív előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodásokat kötöttek és közreműködtek a valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok, részteljesítési igazolások, valamint a cég7 által kibocsátott valótlan tartalmú számláknak a kifizetési kérelmek benyújtásához kapcsolódó felhasználásában;

- Terhelt4 IV. rendű vádlott azzal a cselekményével valósította meg, hogy az cég12 képviselőjében eljárva valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatokat állított ki, illetve közreműködött a cég3 és a cég13 nevében kiállított valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok beszerzésében;

- Terhelt6 VI. rendű vádlott azzal a cselekményével valósította meg, hogy a cég13 képviselőjében valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatokat állított ki

- Terhelt7 VII. rendű vádlott azzal a cselekményével valósította meg, hogy valótlan tartalmú részteljesítési igazolásokat állított ki.

[60] A törvényszék a tárolási és raktározási nyilatkozatok létrejöttével, felhasználásával kapcsolatos objektív, a külvilágban megjelenő tényeket ítéletének [194]-[228] bekezdéseiben rögzítette.

[61] Ennek során megalapozottan, az okiratok és a terheltek, valamint a tanúk vallomásainak tartalmával összhangban állapította meg, miszerint a tárolási, raktározási nyilatkozatok és az ahhoz csatolt anyaglista mellékletek alkalmazásának, keletkezésének, összeállításának előzményei, körülményei az eljárás során nem voltak pontosan tisztázhatók, az azonban megállapítható, hogy

- az cég12 nevében kiállított tárolási, raktározási nyilatkozatokat és az annak mellékletét képező anyaglistát Terhelt4 IV. rendű vádlott írta alá azért, hogy az cég12 által a cég7 részére alvállalkozóként végzett munka kifizetésre kerülhessen, valamint további nyilatkozatokat íratott alá tanú19 és Terhelt6 VI. rendű vádlottal;

- a cég14 nevében kiállított tárolási, raktározási nyilatkozatot tanú20 Terhelt4 IV. rendű vádlott kérésére írta alá azért, mert Terhelt4 IV. rendű vádlott azt ígérte, hogy majd ez lesz az alapja a cég3 és a cég7 közötti szerződésnek;

- a cég2 nevében kiállított tárolási, raktározási nyilatkozatokat és az annak mellékletét képező anyaglistát Terhelt4 IV. rendű vádlott kérésére Terhelt6 VI. rendű vádlott írta alá azért, mivel Terhelt4 IV. rendű vádlott azt ígérte, hogy ezáltal a cége által elvégzett munka kifizetésre kerül;

- a cég3 és a cég2 nem állt üzleti kapcsolatban a cég7-vel;

- a kiállított tárolási-raktározási nyilatkozatok és az azok mellékletét képező anyaglisták valótlan adatokat tartalmaztak, míg az cég12 nevében kiállított tárolási nyilatkozatok és az annak mellékletét képező anyaglista részben tartalmaztak valótlan adatot, mivel a tárolási nyilatkozatokon szereplő anyagok, illetve – az cég12 esetében – azok egy része sem

beépítésre, sem beszerzésre nem került, illetve a beszerzett anyagok mennyisége is eltért a valójában beépítésre került mennyiségtől. Az cég12 esetében a tárolási nyilatkozatokon szereplő beszerzett, majd beépített anyagok köre, mennyisége az eljárás során nem volt megállapítható;

- a fent megjelölt tárolási-raktározási nyilatkozatok és az anyaglisták – a támogatás folyósítására irányuló kifizetési kérelmek mellékleteként – Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottak közreműködésével felhasználásra kerültek;

- Terhelt7 VII. rendű vádlott a tárolási-raktározási nyilatkozatok és az anyaglisták alapján részteljesítési igazolásokat állított ki

[62] Mindezeket követően a törvényszék e körben azt rögzítette, hogy az eljárás során nem volt megállapítható, hogy

- Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottak közreműködtek volna valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok beszerzésében, amelyek a kifizetési kérelmek alapját képezték (elsőfokú ítélet [235] és [236] bekezdése);

- Terhelt3 III. rendű és Terhelt8 VIII. rendű vádlottak közreműködtek volna valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok beszerzésében, illetve abban, hogy ezek alapján a cég7 nevében a hivatal 1 részére valótlan tartalmú számlák kerültek volna kiállításra (elsőfokú ítélet [237] bekezdése);

- Terhelt4 IV. rendű vádlott az cég12 képviselőjében eljárva valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatokat állított volna ki, illetve közreműködött volna a cég3 és a cég2 nevében kiállított valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok beszerzésében (elsőfokú ítélet [238] bekezdése);

- Terhelt6 VI. rendű vádlott a cég2 képviselőjében valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatokat állított volna ki (elsőfokú ítélet [240] bekezdése);

- Terhelt7 VII. rendű vádlott a tárolási-raktározási nyilatkozatok és az anyaglisták felhasználásával valótlan tartalmú részteljesítési igazolásokat állított volna ki (elsőfokú ítélet [241] bekezdése).

[63] A törvényszéknek ezek a megállapításai részben iratellenességen, részben helytelen ténybeli következtetésen alapulnak.

[64] Az iratellenesség a következőkben áll.

[65] Amint azt a törvényszék ítéletében rögzítette, Terhelt4 IV. rendű vádlott nyomozás során tanúként, illetve gyanúsítottként tett vallomásaiban elmondta, hogy azért írta alá a tárolási nyilatkozatokat, mert Terhelt3 III. rendű, illetve Terhelt1 I. rendű vádlottak, valamint idősebb Terhelt1 azt közölték vele, hogy másképp nem tudják kifizetni cégének azt az összeget, ami az cég15 elvégzett munkájáért járna.

A törvényszék azt állapította meg, hogy ezen nyilatkozatok keletkezésének, összeállításának előzményei, körülményei az eljárás során nem voltak pontosan tisztázhatók, megállapíthatók (elsőfokú ítélet [196] bekezdés), ennek ellenére rögzítette tényállásában, hogy Terhelt4 IV. rendű vádlott Terhelt1 I. rendű vádlott kérésére írta alá a tárolási, raktározási nyilatkozatokat. Ebből tehát az következik, hogy ebben a tekintetben, azaz, hogy ki kérte meg Terhelt4 IV. rendű vádlottat az aláírásra, elfogadta Terhelt4 IV. rendű vádlott vallomását Terhelt1 I. rendű vádlott tagadó vallomásával szemben. Ennek tartalma szerint azonban egyrészt a többi cég (cég2 és a cég3) vonatkozásában is Terhelt1 I. rendű vádlottal egyeztetett az aláíratásról, másrészt pedig Terhelt1 I. rendű vádlott mellett Terhelt3 III. rendű vádlott is megkérte őt a nyilatkozatok aláírására.

Ennek megfelelően Terhelt1 I. rendű és Terhelt3 III. rendű vádlottak esetében iratellenes az, miszerint az eljárás során nem volt megállapítható, hogy közreműködtek volna valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok beszerzésében.

[66] A helytelen ténybeli következtetés az alábbiak szerint állapítható meg.

[67] A következtetés logikai alapformája, az érvelés logikai modelljének alapja a szillogizmus, azaz két egymásra vonatkozó állításból a következtetés levonása, azaz két előzményből (premisszából) eljutni a zárótételhez (konklúzióhoz).

[68] Jelen esetben a törvényszék abból a két előzményből (premisszából), hogy Terhelt1 I. rendű terhelt kérésére írta alá Terhelt4 IV. rendű vádlott az cég12 nevében kiállított tárolási, raktározási nyilatkozatokat és az annak mellékletét képező anyaglistát (1. előzmény), valamint, hogy ezek a nyilatkozatok és az anyaglista részben valótlan adatot tartalmaztak (2. előzmény), azt a konklúziót vonta le, hogy az eljárás során nem volt megállapítható, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott közreműködött volna valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok, részteljesítési igazolások beszerzésében (1. következtetés), valamint, hogy az eljárás során nem volt megállapítható, hogy Terhelt4 IV. rendű vádlott valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatokat állított volna ki (2. következtetés). Ez a két következtetés azonban nyilvánvalóan téves. Logikai hiba azt állítani, hogy annak a vádlottnak a vonatkozásában, aki részben valótlan tartalmú okiratot írt alá, nem állapítható meg, hogy valótlan tartalmú okiratot állított volna ki. Ugyanígy csak hibás következtetéssel lehet arra jutni, hogy annak a terheltnek a vonatkozásában, akinek a kérésére valótlan tartalmú okirat aláírására kerül sor, nem állapítható meg, hogy közreműködött volna valótlan tartalmú okirat beszerzésében.

[69] Ugyanezen érvelés alapján téves az a következtetés is, amely szerint az elsőfokú bíróság által megállapítottakból, nevezetesen, hogy tanú20, illetve Terhelt6 VI. rendű vádlott Terhelt4 IV. rendű vádlott kérésére okiratokat írtak alá (1. előzmény), és ezek az okiratok valótlan adatot tartalmaztak (2. előzmény), az következik, hogy az eljárás során nem volt megállapítható, hogy Terhelt4 IV. rendű vádlott közreműködött volna valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok beszerzésében (1. következtetés), valamint, hogy az eljárás során az sem volt megállapítható, hogy Terhelt6 VI. rendű vádlott valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatokat állított volna ki (2. következtetés).

[70] Terhelt2 II. rendű vádlott esetében az elsőfokú ítélet [236] bekezdésében írt az a megállapítás, amely szerint az eljárás során nem volt megállapítható, hogy közreműködött volna valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok beszerzésében, helytálló, hiszen ilyen tartalmú cselekvőség e vádlott vonatkozásában nem volt megállapítható, ilyenre vonatkozóan bizonyíték, adat nem merült fel, de erre irányuló vádlotti magatartást a vád sem írt le.

[71] Az azonban újfent helytelen ténybeli következtetésen alapul, miszerint az sem volt megállapítható, hogy Terhelt7 VII. rendű vádlott valótlan tartalmú részteljesítési igazolásokat állított volna ki.

[72] A törvényszék megállapítása szerint e vádlott olyan részteljesítési igazolásokat állított ki, amelyek tartalma szerint a tárolási nyilatkozatban és a bizonylat (számla) mellékletében szereplő anyagokat leegyeztette a cég7 költségvetésében szereplő anyagokkal, és amelyek alapján az általa kiállított részteljesítési igazolásokban megállapította, hogy az ott szereplő tételek mennyiségileg és minőségileg megegyeznek a számla mellékletében szereplő anyagokkal. Az természetesen nem vitatható, hogy a terhelt által az igazolások alapjául tett tárolási nyilatkozatok és a cég7 költségvetése tartalmának a részteljesítési igazolások

megfelelnek, ez azonban nem jelenti azt, hogy a részteljesítési igazolások valós tartalmúak lettek volna. Tekintettel arra, hogy a tárolási, raktározási nyilatkozatokat valótlan tartalmúak voltak, az azok alapján kiállított igazolások is valótlan tartalmúak, függetlenül az azokat kiállító személy tudattartalmától.

[73] A tárolási, raktározási nyilatkozatok és az ahhoz csatolt anyaglista mellékletek körében az eddigiekben a felülbírálat annak megállapíthatóságára terjedt ki, hogy a megjelölt vádlottak tényszerűen közreműködtek-e azok elkészítésében, beszerzésében.

[74] A következő pont a felülbírálat során annak vizsgálata, hogy megállapítható-e miszerint a vádlottak tudattartalma kiterjedt arra, hogy az általuk készített, aláírt, illetve beszerzett hamis magánokiratok felhasználásra kerülnek.

[75] Terhelt1 I. rendű vádlott mint projektmenedzser, majd a projektet felkérés alapján támogató személy, nyilvánvalóan tisztában volt azzal, hogy Terhelt4 IV. rendű vádlott cége, az cég12 esetében a tárolási nyilatkozatokban szereplő beszerzett, majd beépített anyagok köre és mennyisége eltért a valóságostól. Ugyanezen vádlott azzal is tisztában volt, hogy a valótlan tartalmú nyilatkozatok a támogatás lehívására szolgáló kifizetési kérelem mellékleteként fel lesznek használva.

[76] A tudattartalmakat vizsgálva legalább ennyire nyilvánvaló következtetés vonható le Terhelt3 III. rendű és Terhelt8 VIII. rendű vádlottak közreműködésére az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodások, a tárolási, raktározási nyilatkozatok beszerzése, illetve az azok alapján a cég7 által a hivatal 1 részére valótlan tartalmú számlák kiállítása és mindezek felhasználása körében. Terhelt3 III. rendű vádlott – és vele együtt Terhelt8 VIII. rendű vádlott – tudata a beszerzett okiratok tartalmának valótlanosságára, valamint ezen okiratok a támogatás igénybevétele érdekében történő későbbi felhasználása tekintetében önmagában már csak azért sem kérdőjelezhető meg, mert az általuk képviselt cég7 mint kivitelező cég a nyilatkozatokat kiállító, azokat aláíró cégekkel és vezetőivel gazdasági kapcsolatban nem állt. Annak ellenére, hogy Terhelt8 VIII. rendű vádlott a férje, Terhelt3 III. rendű vádlott utasítására írta alá a valótlan tartalmú előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodásokat, illetve állította ki a tényállásban megjelölt fiktív számlákat a cég7 nevében, büntetőjogi felelőssége megállapítható az alábbiak szerint.

[77] A bűncselekmény elkövetésének idején hatályos gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény szerint – a jelenleg hatályos Ptk.-val egyezően – a gazdasági társaság ügyvezetését a társaság vezető tisztségviselője látja el. A kft. ügyvezetőjeként a VIII. rendű vádlottnak jogszabályi kötelezettsége volt az ilyen tisztséget betöltő személyektől általában elvárható gondossággal, a gazdasági társaság érdekében eljárni, ami magában foglalja a kft. vagyoni helyzetének, gazdálkodására vonatkozó adatoknak, az általa aláírt szerződések tartalmának ismeretét. Tisztában volt azzal, hogy a gazdasági társaság nevében írja alá a szerződést és ezzel jogokat szerez, kötelezettséget vállal a társaság vonatkozásában, ellenkező esetben indokolatlan lett volna, hogy a szerződés aláírásában közreműködjön. Ekként ténybeli tévedés megállapítása az ő esetében kizárt, felelőssége a gazdasági társaság vezető tisztségviselőjeként objektívnek tekinthető (BH2020. 60.). Terhelt8 VIII. rendű és Terhelt3 III. rendű vádlottak büntetőjogi felelőssége az okiratok felhasználása tudatát tekintve vitán felül áll, hiszen az egész projekt megvalósításának ez képezte az alapját.

[78] Terhelt4 IV. rendű vádlott esetében szintén megállapítható, hogy a saját cége vonatkozásában tudatában volt az általa aláírt nyilatkozatok valótlan tartalmának. Ezt a tényt maga is elismerte, amint azt az elsőfokú bíróság is rögzítette. Arra nézve is ténybeli beismerő vallomást tett, hogy tudatában volt annak, miszerint Terhelt6 VI. rendű vádlott a tárolási,

raktározási nyilatkozatot kifejezetten azért írta alá, mert azt az ígéretet kapta, hogy ennek fejében a projekt teljes épületgépészeti kivitelezését az ő cége végezheti majd el.

[79] A Terhelt4 IV. rendű vádlotthoz szorosan kapcsolódó Terhelt6 VI. rendű vádlott esetében – értelemszerűen – ugyanez állapítható meg, hiszen a nyomozás során tett, valamint az előkészítő ülésen a terhére rótt cselekményeket beismerő, azonban az elsőfokú bíróság által el nem fogadott vallomása szerint a VI. rendű vádlott két valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatot, és az azok mellékletét képező anyaglistát a Terhelt4 IV. rendű vádlott kifejezetten azon ígéretére írt alá, hogy ennek fejében a teljes épületgépészeti kivitelezést az ő cége (t.i. a cég2) végezheti majd el. Terhelt6 VI. rendű vádlott tisztában volt azzal, hogy a valótlan okiratok felhasználásra kerülnek, hiszen – amint azt a törvényszék is rögzítette ítéletének [670] bekezdésében – a nyomozás során tett tanúvallomásában elmondta, hogy Terhelt4 IV. rendű vádlott felhívta őt telefonon, hogy alá kellene írnia egy pár papírt, mivel haladéktalanul Budapestre viszik fel a részszámlákat a pályázat elszámolásához, és ehhez kell a dokumentumokat ellenjegyeznie. Egyértelmű tehát, hogy – e vádlott egyébként részletesnek tekinthető nyilatkozatával *ellentétes* módon – megállapított tényekből további, a VI. rendű vádlott tudattartalmát is magában foglaló tényekre levont helytelen elsőbírői következtetés e körben is tetten érhető (elsőfokú ítélet [684]-[685] bekezdések).

[80] A törvényszék rögzítette, hogy az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodások a megrendelő (hivatal) engedélyét jelentik ahhoz, hogy a generálkivitelező részéről (cég7) nagyobb mennyiségű, a felhasználásig, beépítésig tárolt anyag beszerzésére kerüljön sor, amely a hitelesített költségvetés alapján műszaki és gazdasági értelemben indokolt, emellett évtizedek óta bevett iparági gyakorlat a hasonló projektek megvalósítása során (elsőfokú ítélet [379] bekezdése).

Megállapítása szerint ez a konstrukció semmilyen jogszabályba, egyéb szabályba nem ütközik, ezt a beszerzési megállapodást az cég10 mint közreműködő szervezet a kifizetési kérelmek kontrollálása, a támogatás folyósítása során egyetlen alkalommal sem kifogásolta, e dokumentum mellékletét pedig egy olyan anyaglista képezi, amely a hitelesített költségvetésből tételesen kiemelt, beszerzendő anyagok felsorolását tartalmazza, mennyiségi adatokkal együtt (elsőfokú ítélet [380] bekezdése).

Rámutatott továbbá, hogy a hitelesített költségvetés tételei pedig egy engedéllyel (előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodás) együtt – amelyen szerepel az a határnap is, ameddig a generálkivitelezőnek be kell szereznie a jelzett anyagokat, – fiktitvása a vádirat hivatkozása szerint azért is kétségbe vonható, mert a gazdasági eseményt megelőzően felvett engedélyező dokumentumról van szó (elsőfokú ítélet [381] bekezdése).

[81] A önkormányzat és a cég7 között létrejött előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodások tekintetében a törvényszék által rögzítettektől eltérően az állapítható meg, hogy annak aláírására kizárólag azért került sor, hogy a Támogató felé igazolják az anyagbeszerzést, azt valósnak tüntessék fel.

[82] Amint arra a fellebbezésének indokolásában a megyei főügyészség is rámutatott, a cég7-nek mint generálkivitelezőnek egészen biztosan tudomása volt arról, hogy a „Tárolási, raktározási nyilatkozatokban”, illetőleg az azok mellékletét képező anyaglistákon olyan anyagok szerepelnek, amelyek nem állnak rendelkezésre, hiszen olyan cégek adták ezeket a nyilatkozatokat, amelyekkel a cég7 nem áll szerződéses viszonyban, az anyaglistán szereplő

anyagok egy része sem beépítésre, sem beszerzésre nem került. A beszerzett anyagok mennyisége is eltért a valójában beépítésre került anyagoktól.

[83] Az a tény, hogy az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodásokat aláíró Terhelt1 I. rendű és Terhelt3 III. rendű vádlottak, valamint Terhelt8 VIII. rendű vádlott tisztában voltak azzal, hogy a cég7 a tárolási, raktározási nyilatkozatokat kiállító, illetve aláíró cégekkel, azok vezetőivel szerződéses gazdasági kapcsolatban nem állt, tudták, hogy a nyilatkozatokhoz csatolt listákon szereplő anyagok nem vagy csak részben, illetve más forrásból állnak rendelkezésre, kiegészülve azzal a további ténnyel, hogy Terhelt2 II. rendű és Terhelt7 VII. rendű vádlott által tanú21 alpolgármester felé tett többszöri írásbeli tájékoztatása alapján – Terhelt2 II. rendű terhelt vallomásainak megfelelően is – megállapítható, miszerint kb. 150 millió Ft értékű anyag nem került beépítésre, kizárólag arra a következtetésre adhat alapot, hogy az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodásokat a felek nem annak valóságos teljesítését célzó szándékkal kötötték meg, és hogy az azok alapján a cég7 által kiállított számlák valótlan tartalmúak.

[84] A fellebbezéssel érintett vádlottak közül Terhelt2 II. rendű és Terhelt7 VII. rendű vádlottak esetében az ítéltábla a bűncselekmények vádjára alóli felmentésüket okszerűnek, az ez alapjául szolgáló tényállást megalapozottnak találta.

[85] A Be. 605. §-ának (4) bekezdése szerint a másodfokú bíróságnak a helybenhagyás indokait röviden kell megjelölnie. Azonban joggal merülhet fel a kérdés, hogy mi indokolja e két terhelt esetében a bűnösség körében a többi vádlotthoz képest tett eltérő megállapítást. Ezért az ítéltábla a következőket emeli ki.

[86] Terhelt2 II. rendű vádlott Terhelt1 I. rendű vádlotthoz hasonlóan szintén projektmenedzserként működött közre a váddal érintett projektben. Az ő terhére rótt az ügyészség, hogy előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodásokat kötött a cég7 képviselőjével, Terhelt8 VIII. rendű vádlottal. Ezt megelőzően nem egyeztetett a Megrendelő részéről senkivel, a Megrendelőt az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodások aláírásáról nem tájékoztatta. Ezen túl a terhére rótt, hogy az anyagok tárolásáról szóló számlák, az anyagok beszerzését igazoló részteljesítési igazolások kivételével a többi dokumentumot benyújtotta a cég9-hez.

[87] Terhelt2 II. rendű vádlott az eljárás során mindvégig tagadta a terhére rótt bűncselekmények elkövetését. Azzal védekezett, hogy a projektmenedzseri megbízásának időpontjában már bevett gyakorlat volt az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodások megkötése, és a tárolási, raktározási nyilatkozatok felhasználása. A nyilatkozatok valótlan tartalmáról nem tudott. Hivatkozott rá, hogy ezeket a műszaki ellenőr, Terhelt7 VII. rendű vádlott által ellenjegyzett részteljesítési igazolás alapján fogadta el.

[88] Rámutat az ítéltábla, hogy a vád sem írt le Terhelt2 II. rendű vádlott részéről a tárolási, raktározási nyilatkozatok elkészítéséhez, aláíratásához kapcsolódó cselekvőséget. E terhelt cselekvősége a vád szerint a 7. és 8. kifizetési kérelmekhez kapcsolódik. E kifizetési kérelmek mellékletét a Terhelt4 IV. rendű, illetve Terhelt6 VI. rendű vádlottak által aláírt tárolási, raktározási nyilatkozatok képezték, amik aláíratása körében Terhelt1 I. rendű vádlott cselekvősége a vádirati és ítéleti tényállásban is rögzítve lett.

[89] A 7. számú kifizetési kérelmet 2012. január 16. napján, a 8. számú kifizetési kérelmet pedig 2012. február 15. napján nyújtotta be a cég9 Az ezt megelőzően benyújtott 6 db kifizetési kérelem kapcsán a Városfejlesztési Kft. nyilvánvalóan tudott az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodások aláírásáról, így az a vádirati kitétel, amely szerint ezekről Terhelt2 II. rendű vádlott nem tájékoztatta a Megrendelőt, semmiképp nem foghat helyt.

[90] Tekintettel arra, hogy e terhelt az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodásokat – már a kialakult gyakorlatnak megfelelően – annak tudatában kötötte meg, hogy azt megelőzően a kifizetési kérelmek benyújtása, illetve elbírálása során azokat sem a jogosult, sem pedig a kifizető részéről senki nem kifogásolta, joggal vélhette úgy, hogy azok megkötése jogszerű, és hogy azokról mind a jogosult, mind pedig a kifizető tud.

[91] Mivel a tárolási, raktározási nyilatkozatokat már "készen kapta", és azok valóságában – Terhelt7 VII. rendű vádlott mint műszaki ellenőr igazolása alapján – joggal bízhatott, valóban nem állapítható meg kétséget kizáró módon, hogy tudott volna azok valótlan tartalmáról. Az – senki által meg nem cáfoltan – nem képezte feladatát, hogy az azokban megjelölt anyagok fizikai meglétét a kiállító cégeknél ellenőrizze.

[92] Ennek megfelelően nem cáfolható az a nyilatkozata, illetve megalapozottnak tekinthető az elsőfokú bíróság azon megállapítása, amely szerint nem volt megállapítható, hogy e vádlott fiktív előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodásokat kötött volna, közreműködött volna valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok, részteljesítési igazolások, számlák beszerzésében, illetve bárkit megtévesztett volna a kifizetési kérelmek alapját képező dokumentumok valósága tekintetében. Ennek következtében nem cáfolható védekezése, miszerint a kifizetési kérelmek alapjául szolgáló, a közreműködésével beszerzett dokumentumok valótlan tartalmának tekintetében tévedésben volt.

[93] A vád szerint Terhelt7 VII. rendű vádlott azzal járult hozzá a kifizetési kérelmek benyújtásához, a támogatás jogosulatlan lehívásához és kifizetéséhez, hogy valótlan tartalmú részteljesítési igazolásokat állított ki.

[94] Az ítéltábla által fentebb tett megállapítások folytán az nem vitatható, hogy az általa kiállított részteljesítési igazolások ténylegesen valótlan tartalmúak voltak, hiszen az azok alapjául szolgáló tárolási, raktározási nyilatkozatok és a mellékletüket képező anyaglisták nem feleltek meg a valóságnak, megtévesztésre irányuló szándéokra azonban nem volt egyértelmű és kétséget kizáró következtetés vonható e terhelt esetében.

[95] Terhelt7 VII. rendű vádlott az eljárás során tanúként és terhelti pozícióban tett vallomásaiban következetesen arról nyilatkozott, hogy 2011. évben több olyan megállapodás jött létre a megrendelő (hivatal) és a kivitelező (cég7) között, amelyek szerint a projekt előrehaladása, zökkenőmentes lebonyolítása érdekében megállapodtak abban, hogy ezeket az anyagokat a kivitelező cég7 beszerzi, kiszámlázza és a megrendelő ezeket kifizeti. E megállapodások mellé a felek csatoltak anyaglista-mellékletet is, és ő – mint műszaki ellenőr – ez alapján kontrollálta, hogy ezek az anyagok szerepelnek-e a dokumentációban (előzetes anyagbeszerzésről kötött megállapodások).

Hangsúlyozta, hogy neki mint műszaki ellenőrnek csak a munkaterületre terjedt ki az ellenőrzési feladata, jogosultsága, tehát ő máshol tárolt anyagokat nem ellenőrizhetett. A kivitelezőtől (cég7) kapott egy megállapodást az anyagbeszerzésekről (előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodás), ahhoz mellékelve egy anyaglistát, amit akként ellenőrzött le, hogy a dokumentumon megjelölt anyagok szerepelnek-e a megrendelővel kötött megállapodásban rögzített anyaglistában, és ezt követően kiállította a teljesítés igazolást. Hangsúlyozta, hogy őt senki nem tájékoztatta arról, hogy a vádban megjelölt anyagok ne lettek volna beszerezve, de ez fel sem merült benne, hiszen nem volt oka ilyet feltételezni.

Nem volt feladata annak leellenőrzése, hogy a tárolási, raktározási nyilatkozatokat és az azok mellékletét képező anyaglistákat kiállító, aláíró cégeknél a valóságban ténylegesen megvannak-e a feltüntetett anyagok.

[96] Az ítéltábla megállapította, hogy a terhelt ez utóbbi állítását semmilyen, a bizonyítás tárgyává tett okirat, vallomás, vagy egyéb forrásból származó bizonyíték nem cáfolta, sőt, Terhelt2 II. rendű vádlott vallomása megerősítette azt.

[97] A részteljesítési igazolás műszaki ellenőri nyilatkozata a következő: „[...] a bizonylat mellékletében szereplő anyagokat egyeztettem a cég7 költségvetésében szereplő anyagokkal, amely alapján megállapítható, hogy az ott szereplő tételek mind mennyiségileg, mind minőségileg megegyeznek [...]”.

[98] A feladata valójában az volt, hogy egyrészt egyeztette az anyagbeszerzésekről szóló megállapodásokban, illetve a tárolási, raktározási nyilatkozatokban szereplő anyagokat a projekt megvalósítására irányuló eredeti megállapodásban szereplő anyaglistával, majd ellenőrizte ezen anyagok beépítését. Ez utóbbi feladatának eleget is tett, és amikor észlelte az eltérést, akkor azt – Terhelt2 II. rendű vádlottal együtt – jelezte is a felelős vezetők felé.

[99] Terhelt1 I. rendű vádlott vallomásai szerint Terhelt7 VII. rendű vádlott mint műszaki ellenőr kérte meg arra, hogy járuljon hozzá ahhoz, hogy a kivitelező előzetesen építőanyagot szerezzen be. E nyilatkozatát az eljárás során következetesen fenntartotta, míg Terhelt7 VII. rendű vádlott ezt határozottan tagadta. Elmondása szerint neki nem is volt indoka arra, hogy ilyet kezdeményezzen. Ezen ellentmondás feloldása szembesítés fogantatása mellett sem sikerült.

Az ítéltábla kiemeli ugyanakkor, hogy e kérdést illetően a törvényszék nyilvánvalóan állást foglalt akkor, amikor megállapította, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott volt az, akinek a kérésére Marjai Péter IV. rendű vádlott aláírt, illetve másokkal aláíratott tárolási, raktározási nyilatkozatokat.

[100] Terhelt7 VII. rendű vádlottról Terhelt4 IV. rendű vádlott úgy nyilatkozott, hogy a műszaki ellenőr is látta, tudott róla, hogy a tenderterv és az ahhoz kapcsolódó költségvetés eltér a valóságtól, emiatt – álláspontja szerint – arról is tudnia kellett a műszaki ellenőrnek, hogy az ügyben keletkezett/aláírt tárolási, raktározási nyilatkozatok nem a valóságot tükrözik. Ez azonban egyrészt valójában csak Terhelt4 IV. rendű vádlott vélekedése, másrészt pedig nem feltétlenül utal arra, hogy Terhelt7 VII. rendű vádlott már a részteljesítési igazolások kiállításakor is tisztában volt az eltérésekkel, hiszen amint e tény lehetősége felmerült benne, azt az illetékesek felé egyből jelezte is.

[101] Mindezeket egybevetve, az ítéltábla megállapította, hogy a tárolási, raktározási nyilatkozatok valótlan tartalmára figyelemmel, a Terhelt7 VII. rendű vádlott által kiállított teljesítési igazolások nyilvánvalóan nem lehetnek valós tartalmúak, azonban a valótlan tartalmú igazolások kiállítása tekintetében a VII. rendű vádlott szándékosságára egyértelmű következtetés nem vonható.

[102] Mindezek alapján a másodfokú bíróság a Be. 593. § (1) bekezdés a) pontjában írt jogkörében az iratok tartalma és a megállapított tényekből vont – fentebb megjelölt – további helyes ténybeli következtetés alapján az elsőfokú ítélet tényállását a következők szerint helyesbíti, illetve részben ellentétes tényállást állapít meg:

- A [191] bekezdést a következők szerint állapítja meg: „A számlák mögött azonban valós gazdasági tevékenység nem volt, az anyagok beszerzésére, beépítésére egyáltalán nem, vagy csak részben került sor, és az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodások aláírására is csak azért került sor, hogy a Támogató felé igazolják az anyagbeszerzést, azt valósnak tüntessék fel. Ezért az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodások, illetve számlák valótlan tartalmúak.

- A [192] bekezdést mellőzi.
- A [193] bekezdés szövege a következő: „Terhelt8 VIII. rendű vádlott – aki Terhelt3 III. rendű vádlott utasítására írta alá az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodásokat, illetve állította ki a fent megjelölt számlákat a cég7 nevében – tudott arról, hogy ezek mögött nincs valós anyagbeszerzés, azok valótlan tartalmúak.”
- A [194] bekezdés szövege a következő: ”Az anyagbeszerzések és a cég7 nevében kiállított fiktív számlák valóságának alátámasztására a fentiekben túlmenően az cég12, az cég1, a cég2 és a cég3 képviselői által valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok és – azok mellékletét képező – anyaglista kiállítására került sor, amelyek értelmében a cég7 (kivitelező) a vele szerződő partnereinél tárolta le az építkezéshez szükséges anyagokat.”
- A [195] bekezdés végéről mellőzi „az alábbiak szerint” kifejezést mint szükségtelent.
- A [196] bekezdés szövege a következő: A tárolási, raktározási nyilatkozatok és az ahhoz csatolt anyaglista mellékletek tekintetében Terhelt1 I. rendű vádlott egyeztetett az cég12 képviselőjével, Terhelt4 IV. rendű vádlottal, hogy mely cégek képviselőivel írassák alá a tárolási, raktározási nyilatkozatokat.
- A [199] bekezdés szövege a következő: az cég12 nevében kiállított, 2011. augusztus 31-i, 2011. szeptember 3-i, 2011. szeptember 18-i, 2011. október 18-i, 2011. november 3-i keltezésű tárolási, raktározási nyilatkozatokat és az azok mellékletét képező anyaglistát Terhelt4 IV. rendű vádlott Terhelt1 I. rendű és Terhelt3 III. rendű vádlott kérésére írta alá azért, hogy az cég12 által a cég7 részére alvállalkozóként végzett munka kifizethető legyen, továbbá a Terhelt1 I. rendű vádlottal történt egyeztetés alapján további nyilatkozatokat íratott alá tanú19 és Terhelt6 VI. rendű vádlottal.
- A [209] bekezdést kiegészíti azzal, hogy Terhelt2 II. rendű és Terhelt7 VII. rendű vádlottak nem tudtak a tárolási, raktározási nyilatkozatok, az anyaglisták és a cég7 által kibocsátott számlák valótlan voltáról.
- A [235], [236], [237], [238] és [240] bekezdéseket a tényállásból mellőzi.

Ez utóbbi bekezdések ugyanis az ítéltábla által kifejtettek szerint részben iratellenesség és helytelen ténybeli következtetés miatt megalapozatlanok, részben pedig a jogi indokolás körébe tartozó megállapításokat tartalmaznak.

[103] Ezen túlmenően, a tényállást kiegészíti a következőkkel:

- Terhelt1 I. rendű vádlott – a 2-8. kifizetési kérelmek kapcsán – azon cselekményével, hogy fiktív előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodásokat kötött, közreműködött a valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok, részteljesítési igazolások, valamint a cég7 által kibocsátott valótlan tartalmú számlák beszerzésében, amelyek a kifizetési kérelmek alapját képezték, segítséget nyújtott ahhoz, hogy a önkormányzat mint a támogatás kedvezményezettje kifizetési kérelmet nyújtott be az cég10-hez, amellyel e vádlott összesen 319 045 306 forint összegű – a központi költségvetésből, valamint az Európai Unió forrásból származó – támogatás jogosulatlan lehívásához és kifizetéséhez járult hozzá 2011. és 2012. évben.
- Az eljárás során nem volt megállapítható, hogy Terhelt2 II. rendű vádlott – a 7-8. kifizetési kérelmek kapcsán – tudott volna a tárolási, raktározási nyilatkozatok, részteljesítési igazolások, valamint a cég7 által kibocsátott számlák valótlan tartalmáról.
- Terhelt3 III. rendű és Terhelt8 VIII. rendű vádlottak azzal, hogy a cég7 nevében eljárva fiktív előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodásokat kötöttek, közreműködtek a valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok beszerzésében, illetve abban, hogy ezek alapján a cég7 a hivatal 1 részére valótlan tartalmú számlák kerültek kiállításra, cselekményükkel hozzájárultak ahhoz, hogy a önkormányzat mint a támogatás kifizetési kérelmet nyújtott be az

cég10-hez, amellyel összesen 319 045 306 forint összegű – a központi költségvetésből, valamint az Európai Unió forrásból származó – támogatás jogosulatlan lehívásához és kifizetéséhez járultak hozzá 2011. és 2012. évben.

- Terhelt4 IV. rendű vádlott azzal, hogy az cég12 képviseletében eljárva valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatokat állított ki, illetve közreműködött a cég3 és a cég2 nevében kiállított valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok beszerzésében, cselekményével hozzájárult ahhoz, hogy a önkormányzat mint a támogatás kifizetési kérelmet nyújtott be az cég10-hez, amellyel összesen 275 742 755 forint összegű – a központi költségvetésből, valamint az Európai Unió forrásból származó – támogatás jogosulatlan lehívásához és kifizetéséhez járult hozzá 2011. és 2012. évben.

- Terhelt6 VI. rendű vádlott a cég2 képviseletében valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatokat állított ki, cselekményével hozzájárult ahhoz, hogy a önkormányzat mint a támogatás kedvezményezettje kifizetési kérelmet nyújtott be az cég10-hez, amellyel összesen 40 510 000 forint összegű - a központi költségvetésből, valamint az Európai Unió forrásból származó – támogatás jogosulatlan lehívásához és kifizetéséhez járult hozzá 2011. és 2012. évben.

- Az eljárás során nem volt megállapítható, hogy Terhelt7 VII. rendű vádlott tudott arról, hogy az általa kiállított részteljesítési igazolások alapjául szolgáló tárolási, raktározási nyilatkozatok valótlan tartalmúak.

[104] A másodfokú bíróság a részbeni megalapozatlanság kiküszöbölését követően az elsőfokú bíróság ítéletét a Be. 593. § (3) bekezdése értelmében a részben eltérő tényállás alapján bírálta felül, és a bűncselekmények megvalósulását illetően a következőket állapította meg.

[105] A vád abból indult ki, hogy Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottak – mint közvetett tettesek – a további vádlottak segítségével és a tévedésben lévő önkormányzat, önkormányzati szervek és vezetőik útján megtévesztették a támogatás lehívása feltételeinek fennállása tekintetében a támogatás kifizetőjét, megvalósítva ezzel a költségvetési csalás büntetettét.

[106] A törvényszék e körben azt rögzítette, hogy az eljárás során nem volt megállapítható, hogy a vádlottak megtévesztették az Önkormányzatot, annak vezetését, a polgármestert, a cég9-t, a Támogató szervezetet, annak ellenőrző szervét a kifizetési kérelmek alapját képező dokumentumok valódisága tekintetében, ezáltal közreműködtek abban, hogy az Önkormányzat – abban a hiszemben, hogy a kifizetési kérelmek alapját képező megállapodások, számlák, tárolási, raktározási nyilatkozatok, részteljesítési igazolások valós tartalmúak – kifizetési kérelmet nyújtott be az cég10-hez.

[107] Az ítélet logikájából kitűnően az elsőfokú bíróság álláspontja az volt, hogy amennyiben nem állapítható meg a jogosult önkormányzat vádlottak általi megtévesztése, abban az esetben a támogató szervezet megtévesztése sem állapítható meg. Ez a következtetés azonban nem helytálló.

[108] Az ítéltábla fentebb már rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság ezen megállapítása a jogosult tekintetében megalapozott, ugyanakkor a támogató vonatkozásában nem.

[109] A törvényszék megállapította, hogy a támogatás lehívásának feltételei nem álltak fenn (elsőfokú ítélet [186] bekezdés), és rögzítette azt is, hogy a projekt kivitelezésének pénzügyi finanszírozása, a projekt pénzügyi ütemtervének betartása és annak érdekében, hogy az ütemterv szerint az egyes kifizetési kérelmek alapján a támogatás lehívható legyen,

megtörtént az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodások megkötése (elsőfokú ítélet [187] bekezdés). Az ítéltábla ezeket a megállapításokat megalapozottnak találta.

[110] A másodfokú határozat korábbi részében írtaknak megfelelően, az elsőfokú bíróság által megállapított azon tény sem találta megalapozatlannak, amely szerint az eljárás során nem volt megállapítható, hogy az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodások aláírása előtt sem Terhelt1 I. rendű vádlott, sem Terhelt2 II. rendű vádlott ne egyeztetett volna a megrendelő részéről senkivel, ne tájékoztatta volna a hivatal lát mint Megrendelőt az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodások aláírásáról és arról, hogy a kivitelezési munkák a tendertervtől és a beruházás költségvetésétől nagyfokú eltérést mutatnak (elsőfokú ítélet [189] bekezdés).

[111] Nem kifogásolta az ítéltábla a törvényszék azon megállapítását sem, hogy az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodások megkötése – annak mellékleteit is beleértve – bevett iparági gyakorlat a hasonló projektek megvalósítása során, és semmilyen jogszabályba, egyéb szabályba nem ütközik.

[112] E ponton kell azonban rámutatni arra, hogy mindez abban az esetben igaz, ha az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodások teljesülésének igazolására hivatott dokumentumok és az azok alapján kiállított számlák a valóságot tükrözik.

[113] Tekintettel azonban arra, hogy az előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodások igazolására a kifizetési kérelmek benyújtásakor valótlan tartalmú okiratok kerültek felhasználásra, a támogató, a kifizetésre jogosult szerv megtévesztése megtörtént. Ezen az sem változtat, hogy a támogató részéről eljáró szervek és személyek a kifizetési kérelmek ellenőrzésekor, elbírálásakor becsatolt dokumentumok vonatkozásában kifogást nem emeltek, hiszen azok valótlanúságáról nyilvánvalóan nem bírtak tudomással.

[114] Valótlan tartalmú okiratok előállításával, beszerzésével és felhasználásával nem orvosolható jogszerűen az, hogy a támogatás lehívásának feltételei nem álltak fenn. A vádlottak ezen eljárása nem teremti meg a feltételeket, így azok a kifizetési kérelmek benyújtásakor sem álltak fenn. A valótlan tartalmú okiratok felhasználásával a kérelem benyújtója a feltételek fennállása tekintetében megtévesztette a támogatás kifizetőjét.

[115] Ebből következően a költségvetési csalás büntette megvalósult.

[116] Költségvetési csalás esetén ugyanis a tévedésbe ejtés (tévedésben tartás, valótlan tartalmú nyilatkozat tétele, valós tény elhallgatása) tényállásszerű minden olyan esetben, amikor a költségvetési támogatás igénybevétele a támogatás feltételeinek kijátszásával történik. Ez a helyzet akkor is, az igénybe vevő a nyilatkozat megtételekor nem felel meg a feltételeknek, de valótlanul olyan nyilatkozatot tesz, miszerint jogosult az adott támogatásra (BH2022. 315).

[117] A valótlan tartalmú okiratok – kifizetési kérelmek kapcsán való – felhasználásával pedig megvalósult a magánokirat-hamisítás vétsége is.

[118] Az ítéltábla Terhelt1 I. rendű, Terhelt3 III. rendű, Terhelt4 IV. rendű, Terhelt6 VI. rendű és Terhelt8 VIII. rendű vádlottak bűnösségét megállapította a fenti bűncselekményekben, a következők szerint.

[119] Az ügyészség álláspontja szerint Terhelt1 I. rendű vádlott – a 2-6. kifizetési kérelmek kapcsán – a vádban írt cselekményével közreműködött abban, hogy a hivatal Önkormányzata mint a támogatás kedvezményezettje kifizetési kérelmet nyújtott be az cég10-hez, amellyel a vádlott összesen 191 930 204 forint összegű – a központi költségvetésből, valamint az Európai Unió forrásból származó – támogatás jogosulatlan lehívásához és kifizetéséhez járult hozzá 2011. és 2012. évben.

[120] Az ítéltábla azonban megállapította, hogy a vád ezen összegzése téves. Az ügyészség nyilvánvalóan abból indult ki, hogy a 7. és 8. számú kifizetési kérelmek benyújtásakor már nem Terhelt1 I. rendű vádlott, hanem Terhelt2 II. rendű vádlott volt a projektmenedzser, és ez utóbbi vádlott küldte meg aláírásra a kifizetési kérelmeket az önkormányzatnak.

[121] Mind a vád, mind pedig az elsőfokú ítélet tényállása rögzítette, hogy a 7. számú kifizetési kérelem mellékletét képezte a cég12 nevében kiállított 2 db, valamint a cég2 nevében kiállított egy darab, a 8. számú kifizetési kérelem mellékletét pedig a cég2 nevében kiállított egy darab tárolási, raktározási nyilatkozat az azok mellékletét képező anyaglistákkal együtt.

[122] Mind a vád, mind pedig a másodfokú bíróság általi helyesbítéssel, kiegészítéssel megállapított irányadó tényállás szerint Terhelt1 I. rendű vádlott ezen tárolási, raktározási nyilatkozatok beszerzésében, aláíratásában is részt vett.

[123] Ennek megfelelően felelőssége 7. számú és 8. számú kifizetési kérelmek kapcsán is fennáll.

[124] Vizsgálta az ítéltábla, hogy ezen megállapítással nem terjeszkedik-e túl a vád keretein. Ezzel összefüggésben rögzíthető az, hogy a vád 7. és 8. kifizetési kérelmekhez kapcsolódóan is leírta Terhelt1 I. rendű vádlott cselekvőségét, és kifejezetten nem tett olyan nyilatkozatot, hogy e kifizetési kérelmekben való közreműködése miatt nem indítványozza felelősségének megállapítását. A vádirat jelzett bekezdése nem a tényállás része, és nem is a megállapítani indítványozott bűncselekmény megjelölése, hanem pusztán egy összegzés a vádhatóság részéről.

[125] Ezért az ítéltábla megállapította, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott a fiktív előzetes anyabeszerzésről szóló megállapodások kötésével, valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok, részteljesítési igazolások, valamint a cég7 által kibocsátott valótlan tartalmú számlák beszerzésével szándékosan segítséget nyújtott ahhoz, hogy a önkormányzat mint a támogatás kedvezményezettje részéről eljáró, a büntetőeljárás során meg nem állapított személyazonosságú személy a támogatás lehívásának jogosultsága hiányában kifizetési kérelmet nyújtott be az cég10-hez. Ezzel 319 045 306 forint összegű, a központi költségvetésből, valamint az Európai Unió forrásból származó támogatás jogosulatlan lehívásához és kifizetéséhez járult hozzá.

[126] Terhelt3 III. rendű és Terhelt8 VIII. rendű vádlottak azzal, hogy a cég7 nevében eljárva fiktív előzetes anyagbeszerzésről szóló megállapodásokat kötöttek, közreműködtek a valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok beszerzésében, illetve abban, hogy ezek alapján a cég7 által a hivatal 1 részére valótlan tartalmú számlák kerültek kiállításra, szándékosan segítséget nyújtottak ahhoz, hogy a önkormányzat, mint a támogatás kedvezményezettje részéről eljáró, a büntetőeljárás során meg nem állapított személyazonosságú személy a támogatás lehívásának jogosultsága hiányában kifizetési kérelmet nyújtott be az cég10-hez. Ezzel 319 045 306 forint összegű, a központi költségvetésből, valamint az Európai Unió forrásból származó támogatás jogosulatlan lehívásához és kifizetéséhez járultak hozzá.

[127] Terhelt4 IV. rendű vádlott azzal, hogy az cég12 képviseletében eljárva valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatokat állított ki, illetve közreműködött a cég3 és a cég2 nevében kiállított valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatok beszerzésében, szándékosan segítséget nyújtott ahhoz, hogy a önkormányzat mint a támogatás kedvezményezettje részéről eljáró, a büntetőeljárás során meg nem állapított személyazonosságú személy a támogatás lehívásának jogosultsága hiányában kifizetési kérelmet nyújtott be az cég10-hez. Ezzel 275 742 755 forint összegű, a központi

költségvetésből, valamint az Európai Unió forrásból származó támogatás jogosulatlan lehívásához és kifizetéséhez járult hozzá.

[128] Terhelt6 VI. rendű vádlott azzal, hogy a cég2 képviselőjében valótlan tartalmú tárolási, raktározási nyilatkozatokat állított ki, szándékosan segítséget nyújtott ahhoz, hogy a önkormányzat mint a támogatás kedvezményezettje részéről eljáró, a büntetőeljárás során meg nem állapított személyazonosságú személy a támogatás lehívásának jogosultsága hiányában kifizetési kérelmet nyújtott be az cég10-hez. Ezzel 40 510 000 forint összegű, a központi költségvetésből, valamint az Európai Unió forrásból származó támogatás jogosulatlan lehívásához és kifizetéséhez járult hozzá.

[129] A fenti cselekményükkel Terhelt1 I. rendű, Terhelt3 III. rendű, Terhelt4 IV. rendű, és Terhelt8 VIII. rendű vádlottak megvalósították az 1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és a (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett, különösen nagy vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás bűntettét és az 1978. évi IV. törvény 276. §-ában meghatározott bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében.

[130] Terhelt6 VI. rendű vádlott megvalósította az 1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás bűntettét és az 1978. évi IV. törvény 276. §-ában meghatározott bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétségét.

[131] Mind a költségvetési csalás, mind pedig a magánokirat-hamisítás esetén Terhelt1 I. rendű vádlott tekintetében a vádirati minősítéstől eltérően, míg Terhelt3 III., Terhelt4 IV., Terhelt6 VI. és Terhelt8 VIII. rendű vádlottak vonatkozásában azzal egyezően, bűnsegédként [r.Btk. 21. § (2) bekezdés] állapította meg az ítéltábla a terhelték elkövetői alakzatát.

[132] A vád szerint a megtévesztést Terhelt1 I. rendű vádlott idézte elő az általa tévedésben tartott önkormányzat útján, közvetett tettesként. A törvényszék ezzel szemben azt rögzítette, hogy nem állapítható meg az, hogy a nevezett vádlottak akár a jogosult önkormányzatot akár a kifizetőt megtévesztették volna e tekintetben.

[133] Abból a törvényszék által megállapított és a másodfokú bíróság által elfogadott tényből, hogy a jogosult önkormányzat vádlott általi megtévesztése kétséget kizáróan nem állapítható meg, az következik, hogy a támogatás kifizetőjének megtévesztése történhetett a vád szerint, de történhetett úgy is, hogy az önkormányzatnak, illetve a támogatás igénylése során eljáró szerveinek vezetői, munkatársai tudatában voltak a jogosultság hiányának, és így a támogatás kifizetőjének megtévesztését végső soron tettesként az e minőségben eljáró és az eljárás során fel nem derített személyazonosságú személy(ek) követték el. Ebben az esetben pedig Terhelt1 I. rendű vádlott a cselekményeit bűnsegédként valósította meg.

[134] A Be. 7. §-ának (4) bekezdése szerint a kétséget kizáróan nem bizonyított tény nem értékelhető a terhelt terhére. Ennek megfelelően, abban az esetben, amikor a terhelt bűnössége bebizonyított, azonban elkövetői minősége – azaz, hogy közvetett tettesként vagy bűnsegédként valósította-e meg az adott bűncselekményt –, kétséget kizáróan nem állapítható meg, a két lehetőség közül a reá kedvezőbbet kell megállapítani.

[135] Mind a cselekmények elkövetésekor, mind pedig az elbíráláskor hatályos büntető törvény jelentős kedvezményeket biztosít a terhelt számára abban az esetben, ha a bűncselekményt részesként, így bűnsegédként valósította meg. Ezért az ítéltábla úgy tekintette, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott cselekményeit az önkormányzat részéről eljáró, a büntetőeljárás során fel nem derített személyazonosságú személy vagy személyek, mint a bűncselekmények tettesének vagy tetteseinek cselekményéhez kötődő bűnsegéd [r.Btk. 21. § (2) bekezdés] követte el. A részes büntetőjogi felelőssége akkor is fennáll, azaz akkor is

felelősségre vonható, ha a büntetőeljárás során a tettes (tettesek) kiléte nem volt megállapítható, a feltétel a tettesi alapcselekmény megvalósulása (BH2014. 38., BH2000. 185., EBH1999. 84., BH1999. 53.).

[136] A magánokirat-hamisítással összefüggésben ki kell emelni, hogy a cselekmények a folytatólagosság törvényi egységébe tartoznak, tekintettel arra, hogy a valótlan tartalmú okiratokat ugyanazon célból és azonos sértett megtévesztésére használták fel (BH2002. 210.).

[137] Vizsgálta az ítéltábla, hogy az elkövetéskor vagy az elbíráláskor hatályos anyagi jogszabályt kell alkalmazni. A Btk. 2. §-ának rendelkezése szerint a bűncselekményt az elkövetése idején hatályban lévő törvény szerint kell elbírálni, ha azonban a cselekmény elbíráláskor hatályban lévő új büntető törvény szerint a cselekmény enyhébben bírálendő el, az új törvényt kell alkalmazni az alábbiak szem előtt tartása mellett.

[138] A kialakult és irányadó bírói gyakorlat szerint annak eldöntésében állást foglalni, hogy valamely ügyben az elkövetéskori vagy az elbíráláskori törvény alkalmazása a kedvezőbb, elsősorban a bűncselekmény e két törvény szerinti minősítéséhez tartozó büntetési tételeinek összevetésével lehet (BH2015. 269.). Figyelemmel kell lenni arra is, hogy amennyiben az elkövetési magatartás több részcselekményből áll, az utolsó részcselekmény időpontja tekintendő elkövetési időnek (EBD2017. B.16.). A büntetési tételek összevetése mellett ugyanakkor, a büntető kódex időbeli hatályának alkalmazásával kapcsolatban azt kell vizsgálni, hogy a terheltet sújtó jogkövetkezmények *egységesen* mely időszak alapulvételével kedvezőbbek rá nézve (BH1993. 403.) azzal, hogy a különböző elkövetési időpontokban hatályban levő eltérő anyagi jogi szabályok kombinatív alkalmazása – ugyanabban az ügyben – kizárt (HGY 925.).

[139] Mind a cselekmények elkövetésekor hatályban volt 1978. évi IV. törvény 310. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott, a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő, jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás büntette, mind pedig az elbíráláskor hatályban lévő Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjára figyelemmel, a (3) a) pontja szerint minősülő jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás büntette öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

[140] A különösen nagy hátrányt okozó költségvetési csalás büntettének büntetési tétele mindkét törvény szerint két évtől nyolc évig terjed.

[141] A vagyoni hátrány az 1978. évi IV. törvény 138/A. § c) pontja szerint jelentős, ha kétmillió forintot meghalad, de ötvenmillió forintot nem halad meg, a Btk. 459. § (6) bekezdés c) pontja szerint pedig ötmillió-egy és ötvenmillió forint között, továbbá különösen nagy az 1978. évi IV. törvény 138/A. § d) pontja szerint, ha ötvenmillió forintot meghalad, de ötszázmillió forintot nem halad meg, a Btk. 459. § (6) bekezdés c) pontja szerint pedig ötvenmillió-egy és ötszázmillió forint között.

[142] A közbizalom elleni bűncselekményeket, vagyis a magánokirat-hamisítás vétségét, illetve az új Btk. szerint már önállóan pönalizált hamis magánokirat felhasználása vétségét mind az elkövetéskor, mind az elbíráláskor hatályos büntető törvény egy évig terjedő szabadságvesztéssel szankcionálja.

[143] Az 1978. évi IV. törvény 40. § (2) bekezdés szerint a határozott ideig tartó szabadságvesztés legrövidebb tartama két hónap, leghosszabb tartama tizenöt év; életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntetendő bűncselekmény, bünszervezetben, különös vagy többszörös visszaesőként történő elkövetés, továbbá halmazati vagy összbüntetés esetén húsz év. A Btk. 36. §-a pedig úgy rendelkezik, hogy a határozott ideig tartó szabadságvesztés legrövidebb tartama három hónap, leghosszabb tartama húsz év; bünszervezetben, különös vagy többszörös visszaesőként történő elkövetés, illetve halmazati vagy összbüntetés esetén huszonöt év.

[144] Mindezekből az következik, hogy az egyes bűncselekményekre kiszabandó büntetések összevetése alapján a vádlottakra nézve az elbíráláskor hatályban lévő büntető törvény nem biztosít kedvezőbb elbírálást az elkövetéskorhoz képest.

[145] Az 1978. évi IV. törvény 47. § (2) bekezdése szerint feltételes szabadságra bocsátásnak csak akkor van helye, ha az elítélt börtönben végrehajtandó büntetésének legalább háromnegyed részét kitöltötte.

[146] A Btk. 38. § (2) bekezdésének a) pontja úgy rendelkezik, hogy ha a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége nem kizárt, annak legkorábbi időpontja – amennyiben az elítélt nem visszaeső – a büntetés kétharmad részének, de legkevesebb három hónapnak a kitöltését követő nap.

[147] Mindezek összevetésével megállapítható, hogy az alkalmazandó büntető törvény megállapítása tekintetében két szempont konkurál egymással.

[148] Egyrészt az elkövetéskor hatályban volt jogszabály szerint a szabadságvesztés büntetés kiszabható legkisebb tartama 2 hónap, ami a terheltre nézve kedvezőbb, mint az új törvényben előírt 3 hónapi minimum, másrészt az új törvény kedvezőbb szabályokat ír elő a feltételes szabadságra bocsátás tekintetében.

[149] Tekintettel arra, hogy Terhelt1 I. rendű, Terhelt3 III. rendű, Terhelt4 IV. rendű, és Terhelt8 VIII. rendű vádlottakat az ítéltábla ténylegesen szabadságvesztés büntetésre ítélte, így esetükben jelentősége van a szabadságvesztés büntetés alsó határának, hiszen a büntetés konkrét tartamát arra is figyelemmel kell meghatározni. Ugyanakkor – mivel a szabadságvesztés büntetések próbaidőre történő felfüggesztése folytán azok végrehajtására nem kerül sor – a feltételes szabadságra bocsáthatóságnak jelen ügyben nincs akkora jelentősége, amely felülírná a ténylegesen alkalmazott, a büntetés kereteit részben meghatározó szabályt.

[150] Minderre tekintettel az ítéltábla azt állapította meg, hogy e vádlottak vonatkozásában az elbíráláskor hatályban lévő törvény nem biztosít kedvezőbb elbírálást, mint az elkövetéskor hatályban volt jogszabály.

[151] Terhelt6 VI. rendű vádlott esetében nincs olyan változás, amely felvetné az alkalmazandó törvény mérlegelésének kérdését.

[152] Mindezek figyelembevételével az ítéltábla – a megyei főügyészség és a fellebbviteli főügyészség indítványának is megfelelően – az elkövetéskor hatályban volt büntető törvényt alkalmazta.

[153] A Btk. 79. §-a szerint a büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el (egyéni és általános megelőzés). A Btk. 80. § (1) bekezdése szerint a büntetést e törvényben

meghatározott keretek között, a céljának szem előtt tartásával úgy kell kiszabni, hogy igazodjon a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalomra veszélyességéhez, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményekhez. A büntetés kiszabása során igen hangsúlyos az egyéniesítés, valamint a szankciónak a tett arányához igazodása. A büntetés kiszabás során a büntetőjog általános elveire, és az Alaptörvényből fakadó alkotmányos követelményekre is figyelemmel kell lenni. „A büntetéssel történő jogkorlátozásnak – mértékét tekintve is – meg kell felelnie az arányosság, szükségesség és ultima ratio elveinek” (1214/B/1990. AB határozat).

[154] Figyelemmel kellett lenni az elkövetéskor hatályos r.Btk.-ban is már megfogalmazott középértékre vonatkozó előírásra, vagyis a r.Btk. 83. § (2) és (3) bekezdésére. A r.Btk. 83. § (2) bekezdése nem érinti a r.Btk. 83. § (1) bekezdésének a rendelkezését, vagyis a bíróságnak a büntetés törvényben írt keretein belül, az egyéniesítés követelményét alapul véve kell kiszabni a tetтарыos büntetést; a középértéktől eltérő büntetés kiszabását azonban csak annyiban kell megindokolni, amennyiben az eltérés jelentős (BH2001. 354.). A r.Btk. 83. § (2) bekezdése kimondja, hogy határozott ideig tartó szabadságvesztés kiszabásakor a büntetési tétel középértéke irányadó. A középértéket akként kell megállapítani, hogy a büntetési tétel alsó határához a felső és az alsó határ közötti különbség felét kell hozzáadni. A r.Btk. 83. § (2) bekezdése a büntetőjogi szankciórendszer egyetlen elemére, a szabadságvesztésre – ezen belül is kizárólag a határozott ideig tartó szabadságvesztésre – vonatkozik, az adott büntetési nem konkrét mértékének megállapításához ír elő a jogalkalmazó számára kötelező jelleggel egy figyelembe veendő szempontot. Ebből már önmagában is az következik, hogy a hivatkozott rendelkezés nem érinti az általános büntetés kiszabási elveket, és nem zárja ki azt, hogy a bíróság az irányadó egyedi ügyben felderített különös körülményeket a törvénynek és a bírói gyakorlatnak megfelelően, belátása szerint értékelje, mérlegelje (13/2002. (II. 20.) AB határozat III. 1. 3.). A r.Btk. 83. § (3) bekezdése viszont kimondja, hogy ha e törvény a büntetés kiszabása esetén a Különös Részben meghatározott büntetési tételek emelését írja elő, a (2) bekezdésben meghatározott számítás a felemelt büntetési tételekre tekintettel kell elvégezni.

[155] A fentebb már kifejtetteknek megfelelően, a r.Btk. szerint a jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás büntette öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, a különösen nagy hátrányt okozó költségvetési csalás büntetési tétele két évtől nyolc évig terjed. A magánokirat-hamisítás vétségét egy évig terjedő szabadságvesztéssel szankcionálja, így a büntetési tétel középértéke Terhelt1 I. rendű, Terhelt3 III. rendű, Terhelt4 IV. rendű, és Terhelt8 VIII. rendű vádlottak esetében 5 év, Terhelt6 VI. rendű vádlott vonatkozásában pedig 2 év 7 hónap.

[156] A büntetés kiszabása során súlyosító körülményként vette figyelembe a másodfokú bíróság a magánokirat-hamisítás vétsége tekintetében a folytatólagos elkövetést, valamint a költségvetést károsító bűncselekmények gyakoriságát.

[157] Enyhítő körülmény Terhelt1 I. rendű, Terhelt6 VI. rendű és Terhelt8 VIII. rendű vádlottak tekintetében, hogy büntetlen előéletűek, míg Terhelt3 III. rendű és Terhelt4 IV. rendű vádlottak a cselekmények elkövetésekor büntetlen előéletűek voltak; Terhelt1 I. rendű vádlott vonatkozásában, hogy két kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik; továbbá az elkövetés óta bekövetkezett tetemes időmúlás; az, hogy a terhelték a cselekményeket nem a saját gazdagodásuk érdekében követték el; a bűnsegédi minőségük; valamint a büntetőeljárás elhúzódása is, aminek kezdő időpontja a megalapozott gyanú közlése.

[158] Az időmúlást illetően az ítéltábla rámutat arra, hogy az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) esetjoga szerint a büntetőeljárás ésszerű időtartamának megítélésakor négy kritériumot kell figyelembe venni. Nem fontossági sorrendben haladva, az egyik kritérium, hogy a hatóságnak mindent meg kell tennie az ügy minél hamarabb

történő befejezése érdekében [*Tychko kontra Oroszország* (56097/07 sz. kérelem 68. bekezdés); *Buchholz kontra Németország* (7759/77 sz. kérelem 49. bekezdés)], ugyanakkor a terheltnek kifejezetten ilyen kötelezettsége nincs, azonban – mint második kritérium – az eljárás időszerű befejezését szándékosan nem akadályozhatja [*Eckle kontra Németország* (8130/78 sz. kérelem 82. bekezdés); *Veliyev kontra Oroszország* (24202/05 sz. kérelem 177. bekezdés)]. E két feltétel tekintetében jelen ügyben sem a hatóságokat, sem pedig a terheltet nem terheli felrható mulasztás. A harmadik kritérium az, hogy mi az eljárás tétje [*Abdoella kontra Hollandia* (12728/87 sz. kérelem 24. bekezdés)], vagyis az, hogy mi forog kockán a terhelték szempontjából, amit jelen esetben – szabadságelvonással járó kényszerintézkedés híján – a bűncselekmények büntetési tétele fejez ki (a halmazatot figyelmen kívül hagyva, a költségvetési csalás esetén két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés). Végül pedig, de nem utolsó sorban, az ügy bonyolultsága az, ami jelentőséggel bír az észszerűség vizsgálatakor [*Neumeister kontra Ausztria* (1936/62 sz. kérelem 20. bekezdés); *C.P. és mások kontra Franciaország* (36009/97 sz. kérelem 30. bekezdés); *Eckle kontra Németország* (8130/78 sz. kérelem 80. bekezdés)]. Az irányadó tényállásban foglalt cselekmény egy bonyolult, sok rész-cselekményből álló komplex cselekménysor, így annak megnyugtató tisztázása kétségtelenül időigényes, Ennek ellenére az elhúzódo eljárásból eredő sérelem lehetőség szerinti orvoslását már az eljáró bíróságnak meg kell tennie, aminek – az EJEB gyakorlatának is megfelelően – a kiszabható büntetés mértékének enyhítésével lehet eleget tenni.

[159] Az eljárás elhúzódoása kapcsán a 2/2017. (II. 10.) AB határozat 1. pontja alatt az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Be.) 258. § (3) bekezdésének e) pontja alkalmazása során az Alaptörvény XXVIII. cikke (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, miszerint amennyiben a bíróság a terhelttel szemben alkalmazott büntetőjogi jogkövetkezményt az eljárás elhúzódoása miatt enyhíti, akkor határozatának indokolása rögzítse az eljárás elhúzódoásának a tényét, valamint azzal összefüggésben a büntetés enyhítését és az enyhítés mértékét.

[160] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése: Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és a kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[161] A Be. 564. § (4) bekezdésének b) pontja előírja: ha a bíróság a büntetés kiszabásakor enyhítő körülményként figyelembe vette a büntető eljárás elhúzódoását, akkor az erre való utalást is tartalmaznia kell a bűnösséget megállapító ítélet indokolásának.

[162] Mindezek alapján az ítéltábla úgy találta, hogy valamennyi bűnösnek kimondott terhelttel szemben a r.Btk. 87. § (2) és (3) bekezdésben engedett enyhítés indokolt, ezért – a VI. rendű vádlott kivételével – a szabadságvesztés büntetések tartamát a 87. § (2) bekezdésének d) pontja alapján állapította meg.

[163] A másodfokú bíróság Terhelt1 I. rendű, Terhelt3 III. rendű, Terhelt4 IV. rendű, és Terhelt8 VIII. rendű vádlottakkal szemben a r.Btk. 85. §-a alapján halmazati büntetésül – a belső arányosság figyelembevétele mellett – a rendelkező rész szerinti tartamban határozta

meg a r.Btk. 38. § (1) bekezdés a) pontjára figyelemmel a 40. § (1) és (2) bekezdései szerint kiszabott, a r.Btk. 43. § a) pontjában meghatározott börtön fokozatú szabadságvesztés büntetéseket azzal, hogy Terhelt1 I. rendű és Terhelt3 III. rendű vádlottak esetében a r.Btk. 87. § (1) bekezdés c) pontja alkalmazásával lehetőséget látott a büntetés (Terhelt4 IV. rendű és Terhelt8 VIII. rendű vádlottak esetében a r.Btk. 87. § (3) bekezdése szerinti kétszeres) enyhítésére. E terhelttek tekintetében – személyi körülményeik alapján – az ítéltábla álláspontja szerint alaposan feltehető, hogy a büntetés célja annak végrehajtása nélkül is megvalósul, ezért azok végrehajtását egységesen két év időtartamban a r.Btk. 89. § (1) bekezdése alapján próbaidőre felfüggesztette, és a próbaidő tartamát a (2) bekezdésben meghatározott keretek között 2 évben határozta meg.

[164] Terhelt1 I. rendű, Terhelt3 III. rendű, Terhelt4 IV. rendű és Terhelt8 VIII. rendű vádlottakat az ítéltábla előzetes mentesítésben részesítette, amellyel kapcsolatban az alábbiakra kíván rámutatni.

[165] A r.Btk. 104. § (1) bekezdése értelmében a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése esetén a bíróság ítéletében előzetes mentesítésben részesítheti az elítéltet, ha arra érdemes. A 8/2015. (IV. 17.) AB határozatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 104. § (1) bekezdése és a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 102. § (1) bekezdése alkalmazásakor az Alaptörvény XXVIII. cikke (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy a bíróság a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése esetén hivatalból vizsgálja az előzetes mentesítés lehetőségét, és arról az rendelkezzen. Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a jogalkalmazásban tapasztalt bizonytalanságok megkérdőjelezhetővé teszik, hogy a terhelt tud-e élni egy olyan kedvezmény odaítélésének a lehetőségével, amelyet a jogalkotó a büntető törvényben biztosít számára. A szabályozás hiányosságai miatt a terhelt olyan helyzetbe kerül, amelyben kétséges, hogy az eljárás tisztességes jellegét biztosító garanciák köre, azok közül különösen a bírósághoz fordulás joga érvényesülhet. Az Alkotmánybíróság vizsgálata során úgy ítélte meg ugyanakkor, hogy a régi Btk. és a Btk. támadott rendelkezéseinek létezik olyan értelmezése, amely iránymutatásul szolgálhat a jogalkalmazás számára, és amely által a támadott rendelkezések és az Alaptörvény összhangja biztosítható. Abban az esetben ugyanis, ha a bíró a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése esetén hivatalból vizsgálja az előzetes bírósági mentesítés lehetőségét, és arról az ítéletben rendelkezik, kizárható mindazon bizonytalanságok érvényesülése, amelyeket az Alkotmánybíróság feltárt. Ilyen módon kiszámíthatóvá válik a jogalkalmazás és biztosítható a tisztességes eljárással összefüggő garanciák érvényesülése.

[166] A bírósági mentesítéssel összefüggésben az érdemesség megítélésének szempontjait – mivel annak fogalmát, tartalmát a jogalkotó sem a r.Btk.-ban, sem a Btk.-ban nem határozta meg – a bírósági gyakorlat munkálta ki (EBH1983. 51.). Az érdemesség vizsgálatánál különösen az elkövető személyét, életvitelét, a bűncselekmény jellegét, az elkövetés körülményeit és motívumait kell értékelni (EBH1986. 92.), emellett ugyanakkor a bűncselekmény tárgyi súlyát és jellegét is értékelni kell (BH1983. 221.). A felfüggesztett szabadságvesztés büntetéssel sújtott vádlottakat az ítéltábla a több, mint tíz évvel ezelőtt elkövetett cselekményük miatt – eddigi életvezetésük alapján – érdemesnek tartotta az előzetes mentesítésre, így őket a r.Btk. 104. § (1) bekezdése felhívásával előzetes

mentesítésben részesítette azzal, hogy az előzetes mentesítés a r.Btk. 104. § (2) bekezdése értelmében hatályát veszti, ha a felfüggesztett büntetés végrehajtását elrendelik.

[167] Terheltő VI. rendű vádlott vonatkozásában elegendőnek tartotta az ítéltábla a Btk. 71. § alapján megrovás intézkedés alkalmazását, hiszen cselekménye – figyelemmel egyrészt a kár teljes megtérültére, másrészt arra, hogy a többi terheltre képest lényegesen kisebb összegű jogosulatlan támogatás lehívásához nyújtott segítséget – az elbíráláskor már olyan csekély fokban veszélyes a társadalomra, hogy a törvény szerint alkalmazható legkisebb büntetés kiszabása vagy más intézkedés alkalmazása szükségtelen. Bár az ő vonatkozásában megállapított bűncselekmények büntetési tétele alsó határának – az alkalmazott szankcióra tekintettel – nincs jelentősége, megjegyzendő, hogy az a törvényi minimum, azaz 2 hónap.

[168] A megrovással a bíróság rosszallását fejezi ki a jogellenes cselekmény miatt, és felhívja az elkövetőt, hogy a jövőben tartózkodjon bűncselekmény elkövetésétől. Amennyiben a bűncselekmény társadalmi veszélyessége az elbíráláskor megszűnt, vagy csekélyé vált, a bíróság bármely bűncselekmény miatt alkalmazhatja ezt az intézkedést. E törvényi rendelkezés alkalmazása értelemszerűen feleslegessé teszi az enyhítő szakaszt.

[169] A r.Btk. 51. § (2) bekezdése kimondja, hogy akit határozott tartamú szabadságvesztésre ítélnék, és megfelelő keresete (jövedelme) vagy vagyona van, ha a bűncselekményt haszonszerzés céljából követte el, pénzbüntetésre is kell ítélni. Jelen ügyben azonban a terheltnek saját gazdagodására irányuló haszonszerzési célzatát kétséget kizáró módon megállapítani nem lehetett, arra a vád sem utalt, ezért az ítéltábla a Kúria 25. BK véleménye alapján a megfelelő kereset, illetve jövedelem kérdéskörét érdemben nem is vizsgálta, álláspontja szerint pénzbüntetés kiszabásának helye nem volt.

[170] Törvényesen rendelkezett az elsőfokú bíróság az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyát képező járulékos kérdésről, azaz a lefoglalt bűnjelek jogi sorsáról, így e tekintetben az elsőfokú ítéletet helyben hagyta.

[171] A bűnügyi költség vonatkozásában az ítéltábla a bűnösnek kimondott vádlottakat a Be. 145. §-ára figyelemmel, a Be. 574. § (1) bekezdésében foglaltak szerint kötelezte érintettségüknek megfelelően a szakértői díjak, tanú díjak, illetve az egyes terheltet külön-külön is terhelő kirendelt védői díjak folytán felmerült költségek viselésére. A jogerősen felmentett vádlottakat érintő bűnügyi költséget a Be. 575. § (1) bekezdése alapján az állam viseli.

[172] A kifejtettekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú ítéletet a fellebbezéssel érintett vádlottakra nézve a szükséges részben a Be. 604. (1) bekezdése b) pontja és 606. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta, míg a törvénynek megfelelő rendelkezéseit a Be. 604. § (1) bekezdés a) pontja és 605. § (1) bekezdése alkalmazásával helyben hagyta.

[173] Az ítéltábla a másodfokú eljárásban a kirendelt védői közreműködéssel kapcsolatban felmerült bűnügyi költséget a Be. 613. §. (1) bekezdése alapján állapította meg, és úgy rendelkezett, hogy azt az azzal érintett Terhelt3 III. rendű vádlott viseli.

[174] A másodfokú bíróság ítélete elleni fellebbezési jogról a Be. 615. és 616. §-a rendelkezik.

Debrecen, 2023. január 26.

Dr. Gömöri Olivér s.k. a tanács elnöke, Dr. Horváth Péter előadó bíró, Dr. Répássy Árpádné dr. Német Laura s.k. bíró

Záradék: A Miskolci Törvényszék 6.B.35/2019/109. számú ítélete a Debreceni Ítéltábla ítéletével Terhelt2 II. rendű és Terhelt7 VII. rendű vádlottak vonatkozásában a mai napon jogerőre emelkedett.

Debrecen, 2023. január 26.

Dr. Gömöri Olivér s.k.
a tanács elnöke